

ØKONOMI- OG ERHVERVS MINISTERIET

Strukturreformer på de danske produkt- og kapitalmarkeder

Økonomi- og Erhvervsministeriet

November 2004

Strukturreformer på de danske produkt- og kapitalmarkeder

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1	Indledning.....	3
Kapitel 2	Øget produktivitet og dynamik i erhvervslivet.....	5
2.1	Udviklingen i produktivitet og vækst.....	5
2.2	Konkurrence på vare- og tjenestemarkederne.....	6
2.2.1	Åbning af markeder og konkurrencesituationen	7
2.3	Regeringens konkurrencepolitiske handlingsplan 2004.....	12
2.4	Energi og andre netværksindustrier	17
2.4.1	Energi	17
2.4.2	Tele	22
2.4.3	Post	24
2.5	Rammevilkår med betydning for produktmarkederne	24
2.5.1	Lettelse af administrative byrder	24
2.5.2	Iværksætter- og selvstændighedskultur	25
2.5.3	Konkursregler m.v.	27
2.5.4	Skat	28
2.6	Forskning, udvikling og innovation	29
2.7	Kapitalmarkedet og den finansielle sektor	34
2.7.1	Regler og tilsyn	34
Kapitel 3	Bæredygtigt miljø.....	39
Kapitel 4	Regionalpolitik	41
Kapitel 5	Konklusion.....	43
Appendiks:	46

Kapitel 1 Indledning

Danmark har et godt udgangspunkt for fortsat vækst. De makroøkonomiske rammer er solide. Vi har et rekordstort overskud på betalingsbalancen og overskud på de offentlige finanser, således at den offentlige gæld fortsat reduceres. Prisudviklingen er lav og stabil, og renten er lav. Samtidig er der klare tegn på bedring i både de danske og de internationale konjunkturer.

På denne baggrund har regeringen fortsat arbejdet med de mere langsigtede udfordringer. En del af disse udfordringer hænger sammen med globaliseringen. Globaliseringen giver åbenlyse fordele, idet virksomhederne kan tilrettelægge deres produktion mere optimalt, og den øgede konkurrence giver mulighed for at importere billigere varer og tjenester. Den øgede konkurrence er samtidig en stor udfordring ved globaliseringen. Flere og flere arbejdsopgaver indgår i den internationale konkurrence. Fortsatte strukturreformer som led i regeringens vækststrategi - Vækst med vilje - har høj prioritet for at sikre bedre rammevilkår på produkt- og kapitalmarkederne. Væsentlige fokuspunkter på disse områder er:

- Skærpet konkurrence på markederne. Konkurrencen i dansk økonomi kunne være stærkere. I de landespecifikke henstillinger i De Overordnede Økonomisk-Politiske Retningslinjer opfordres Danmark til at intensivere indsatsen for at skærpe konkurrencen inden for de sektorer, hvor den er utilstrækkelig, samt til at øge effektiviteten af den offentlige sektor.

Regeringen har i juni 2004 iværksat en ny konkurrencepolitisk handlingsplan, der har til formål at sikre, at konkurrencen i Danmark vil være på niveau med de bedste lande. Handlingsplanen indebærer bl.a., at der i efteråret 2004 fremsættes forslag til yderligere forbedringer af konkurrencecloven.

Der er indgået en politisk aftale om en strukturreform, der betyder en omfattende ændring af den offentlige sektors struktur og opgavefordeling, og som giver mulighed for økonomiske stordriftsfordele og en mere effektiv opgavevaretagelse. Som følge af reformen forventes det, at antallet af kommuner reduceres fra 271 til ca. 100.

- Bedre betingelser for forskning, innovation og iværksætterier. Den danske forskning er ifølge en række indikatorer af god kvalitet, men der er store udviklingsmuligheder i at forbedre samspillet mellem offentlig og privat forskning og i at styrke evnen til at omsætte viden til nye arbejdspladser. Derfor har regeringen i 2004 indgået politisk aftale om at oprette en højteknologisk forsknings- og innovationsfond, der - fuldt udbygget - skal have en kapital på ca. 16 mia. kr. (2,2 mia. €). Midlerne fra fonden skal anvendes på udvalgte satsningsområder, hvor de erhvervsmæssige interesser er åbenbare. Indholdet i handlingsplanen for iværksættere fra 2003 er nu i det væsentlige gennemført, der er taget initiativer til at lette iværksætteres adgang til kapital, og det forventes, at der i efteråret 2004 bliver fremsat lovforslag, der gør det nemmere at genstarte efter en konkurs.

Kapitel 2 Øget produktivitet og dynamik i erhvervslivet

2.1 Udviklingen i produktivitet og vækst

De strukturelle indikatorer

De centrale strukturelle indikatorer viser en gunstig position for Danmark, jf. Tabel 2.1 og figurerne i appendiks. BNP pr. indbygger ligger klart over gennemsnittet i EU-15. Det kan bl.a. tilskrives, at arbejdstimeproduktivitet ligger relativt højt i Danmark sammenlignet med EU-15. Timeproduktiviteten er endvidere steget i forhold til det øvrige EU-15 i den forgangene periode.

Tabel 2.1 Udvalgte strukturelle indikatorer				
	Danmark		EU-15	
	2000	2003	2000	2003
BNP pr. capita ^{a)}	127,6	123,9 ^{d)}	110,5	109,6 ^{d)}
Arbejdsproduktivitet ^{b)}	102,7	103,2	100	100
Beskæftigelsesfrekvens, pct.	76,3	75,1	63,4	64,4
Langtidsledighed, pct. ^{c)}	1,0	1,1	3,5	3,3

Anm.: a) Opgjort via købekraftsparitets standard i forhold til befolkning og med EU-25 = 100.

b) Opgjort som BNP i forhold til årlige antal arbejdstimer og med EU-15 = 100.

c) Opgjort som personer med over 12 måneders ledighed i forhold til aktiv befolkning.

d) Foreløbige værdier.

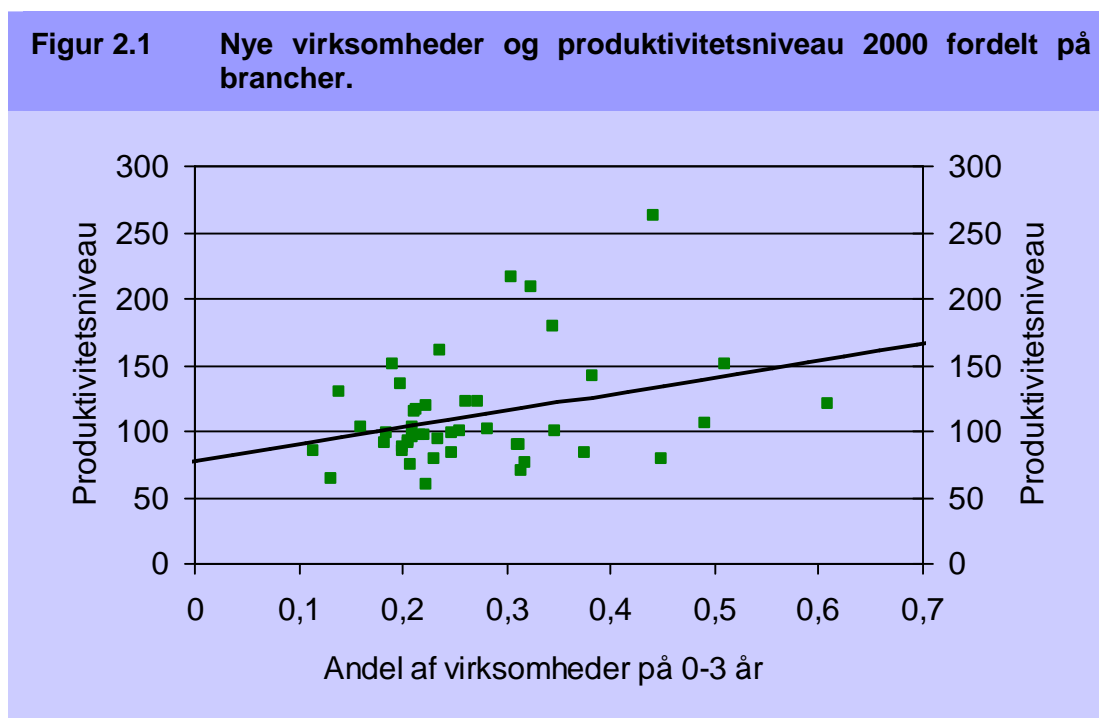
Kilde: Eurostat - Structural indicators.

Det danske niveau for beskæftigelsesfrekvensen er højere end de mål, som er fastlagt for EU under ét i Lissabon-målsætningerne.

Nye virksomheder og vækst

En af kilderne til vækstskabelse er øget konkurrence, herunder gennem iværksætterier og innovation i erhvervslivet. Det skyldes ikke mindst, at brancher, som oplever en konstant tilgang af nye virksomheder, derigennem er udsat for øget konkurrence. De etablerede virksomheder tvinges så at sige til at vinde eller forsvinde og derfor må de også innovere for at klare sig i konkurrencen. I

Danmark er der klare tegn på, at der er en sådan positiv sammenhæng produktivitetniveau og andelen af nye virksomheder i en branche, jf. Figur 2.1.

Anm.: Der er udeladt brancher med mindre end 25 virksomheder, hvilket betyder at 2 brancher udelukkes. Produktiviteten er totalfaktorproduktiviteten. Maskinindustri 1995= indeks 100.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Udbygning af et gunstigt klima for innovation og iværksætterånd er en vigtig del af Lissabon-strategien. Udviklingen af bedre betingelser for iværksætteri er også en vigtig del af den danske regerings vækststrategi. Som anført i sidste års strukturrapport har den danske regering iværksat Handlingsplan for iværksættere, der sigter mod at lette rammevilkårene for iværksættere. Affødt af handlingsplanen blev 30 initiativer præsenteret i *Et samfund med plads til det frie initiativ*. Hovedparten af disse initiativer er gennemført i løbet af 2003 og 2004, jf. afsnit 2.5.2.

2.2 Konkurrence på vare- og tjenestemarkederne

Analyser af konkurrencesituationen tyder på, at konkurrencen i dansk økonomi kunne være skarpere. Regeringen har derfor i juni 2004 iværksat en ny konkurrencepolitisk handlingsplan *"Mere konkurrence - større vækst"*, som her præsenteres sammen med en analyse af konkurrencesituationen. Hensigten med regeringens

handlingsplan er inden 2010 at bringe konkurrencen i Danmark på højde med de bedste lande i OECD.

2.2.1 Åbning af markeder og konkurrencesituationen

I sidste års strukturrapport er der redegjort for Danmarks åbenhed over for udlandet målt ved direkte udenlandske investeringer (FDI). Vurderingen er stadig, at Danmark modtager omtrent den mængde indgående FDI, som kan forventes på baggrund af de økonomiske og institutionelle forhold i Danmark.

Danmarks import- og eksportkvote var i 2003 på henholdsvis 37 pct. og 43 pct. af BNP, hvilket var en smule lavere end de foregående år, og generelt under niveauet for de andre mindre lande i EU-15, men svagt højere end EU-gennemsnittet. Som anført i sidste års rapport er handelskvoterne dog ikke et tilstrækkeligt mål for, hvor meget et land potentielt kan handle. Når der korrigeres for størrelsen af lande, afstanden mellem lande mv. viste analyserne, at Danmarks åbenhed var relativt beskednen i forhold til EU-gennemsnittet, og der derfor var behov for initiativer til at sikre mere åbenhed.

Task Force for Det Indre Marked

Som et initiativ, der skal bidrage til at sikre åbenhed er *Task Force for Det indre Marked* (TIM) nu blevet etableret. TIM har til formål at bidrage til et velfungerende indre marked med ensartede konkurrencevilkår.

TIM skal i løbet af 2004-2005 gennemgå en række udvalgte områder med henblik på at vurdere, om danske myndighedskrav i forhold til varer og tjenesteydelser er i tråd med reglerne og principperne for det indre marked f.eks. princippet om gensidig anerkendelse. Formålet er at fjerne tekniske handelshindringer for produkter og tjenesteydere fra andre EU-lande. Det kan dreje sig om at fjerne diskriminerende krav i danske autorisationsordninger eller om at sikre gensidig anerkendelse af udenlandske produkter og undgå unødvendige krav om nye prøver af produkterne, særlige danske mærker eller andre tekniske krav.

Alle landene bør imidlertid gøre en indsats for at sikre, at deres regler er i overensstemmelse med det indre marked, og at tekniske handelshindringer fjernes. Parallelt med den nationale indsats arbejder TIM for, at de øvrige EU-lande igangsætter lignende initiativer, samt at der igangsættes fælles projekter f.eks. om, hvordan princippet om gensidig anerkendelse fungerer i praksis.

Implementering af indre markeds direktiver

I den seneste resultattavle fra EU-Kommissionen over implementeringen af indre markedsdirektiver lå Danmark i spidsen med det mindste antal ikke-implementerede direktiver (10 stk.). Danmark er dermed ét blandt kun fem EU-lande, som lever op til Det Europæiske Råds konklusioner om, at implementeringsunderskuddet maksimalt må være på 1,5 pct.. Det danske underskud er det laveste svarende til 0,7 pct..

Antal brancher med konkurrenceproblemer

Antallet af brancher med konkurrenceproblemer er i 2004 faldet til 56. I forhold til 2003 er antallet faldet med 4, jf. tabel 2.2, som også viser udviklingen i forhold til situationen i 2001.

Tabel 2.2 Udviklingen i antallet af konkurrencebegrænsede brancher			
År	2001	2003	2004
Antal brancher	64	60	56

Kilde: Konkurrencestyrelsen: Konkurrenceredegørelsen 2004.

Prisniveauet i Danmark

Den seneste måling af prisniveauet indikerer, at de danske priser – korrigeret for skatter og afgifter – er 6 pct. højere end i en række sammenligningslande fra EU, jf. tabel 2.3. Priserne i et land afspejler i høj grad velstandsniveauet, men priserne må ikke være høje som følge af utilstrækkelig konkurrence. Forskellen mellem priserne i Danmark og EU har ligget på nogenlunde samme niveau i de seneste år, men er i år blevet opjusteret. Denne opjustering skyldes bl.a. dog revisioner af andre landes nationalregnskaber.

Tabel 2.3		Nettopriser i EU9. 2 års glidende gennemsnit								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Belgien	101	100	98	98	99	98	96	95	95	
Danmark	107	108	106	105	103	102	104	105	106	
Tyskland	108	105	103	103	102	100	100	101	100	
Frankrig	104	102	99	98	98	97	97	96	97	
Italien	86	93	95	91	91	90	91	93	94	
Holland	99	94	93	93	94	94	93	94	95	
Finland	108	111	107	105	104	104	106	107	107	
Sverige	105	107	111	110	107	107	104	102	104	
UK	82	79	88	98	103	108	109	107	101	
EU9	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Anm.: De seneste opgørelser af nettopriser foreligger for år 2001. Ovenstående tal for 2002 og 2003 baserer sig på fremskrivninger af 2001-tallene ved hjælp af almindelige prisindeks og er derfor behæftet med usikkerhed.

I de foregående års rapporter om strukturreformer på de danske produkt- og kapitalmarkeder er der redegjort for forholdene på en række områder, hvor de danske priser ligger særlig højt i forhold til andre lande. I Boks 2.1 er beskrevet det seneste års initiativer på disse områder.

Boks 2.1 Initiativer på områder med relativt høje priser

Bøger

Da Konkurrencerådet i april 2000 vedtog den delvise liberalisering af bogmarkedet, der blev omtalt i sidste år rapport, tilkendegav rådet samtidig, at det påtænkte at tage den generelle dispensationen til at opretholde faste priser på bøger op til fornyet overvejelse i løbet af 2003. I slutningen af 2003 blev sagen rejst som en forespørgsel i Folketinget. Der var i Folketinget enighed om at fastholde den nuværende retstilstand frem til sommeren 2006. På denne baggrund blev den generelle fastprisdiskussion ikke forelagt for Konkurrencerådet.

Auto

Området biler og bilreparationer har været præget af væsentlig omstrukturering. Dette er bl.a. en effekt af den liberalisering, der følger af den nye gruppefritagelse i EU, som trådte i kraft 1. oktober 2002, og hvis sidste del træder i kraft 1. oktober 2005.

For at liberaliseringen skal lykkes, følger Konkurrencestyrelsen relativt nøje med i, at virksomhederne efterlever de nye regler, og at der ikke er hindrende konkurrencebegrænsninger. Danmark havde inden de nye regler EU's laveste priser på nye biler (ekskl. afgifter og moms) – ca. 20 pct. lavere end et simpelt gennemsnit for EU-15. Styrelsens undersøgelser viser, at denne prisforskel i dag er mindsket med skønsmæssigt 7 pct., således at priserne nu er ca. 13 pct. lavere end gennemsnittet. Tilsvarende var reservedelspriserne i Danmark inden de nye regler trådte i kraft ca. 26 pct. højere end EU-gennemsnittet (og mere end 50 pct. højere end i Tyskland) – disse prisforskelle er nu halveret til 13 pct..

Ølog læskedrikke

På øl-/vandområdet har Konkurrencerådet afgivet henvendelse til miljøministeren om reguleringen af Dansk Retursystems eneret til at håndtere brugt engangsemballage til øl og sodavand. Dansk Retursystem er ejet af de danske bryggerier, og rådet bad ministeren overveje ejerskabet, da det er rådets opfattelse, at dominerende aktører på et marked ikke må eje og drive en nødvendig infrastruktur. Udover dette påpegede rådet, at en række bestemmelser i reguleringen kunne begrænse adgangen til markedet. Ministeren var positiv over for rådets kritik, men ønskede ikke at ændre i ejerforholdene før Dansk Retursystems eneret udløber i 2008. Ministeren lovede dog at ejerforholdene vil få en fremtrædende rolle, når eneretten skal evalueres i 2006. Samtidigt har ministeren taget initiativ til at ændre de forhold, som rådet pegede på kunne hæmme importen.

Den 1. oktober 2004 træder en ændring af ølafgiften i kraft, således at denne beregnes ud fra en glidende skala afhængig af alkoholindholdet, hvilket ventes at bidrage til øget konkurrence.

Importen af øl er det seneste år steget og udgør nu 3,5 pct. af det samlede salg, hvilket er den højeste importandel, der nogensinde er målt på ølmarkedet i Danmark, men andelen er stadig blandt de laveste i Europa. Årsagen til fremgangen for importen er bl.a. den nedsættelse af emballageafgiften, der trådte i kraft i starten af 2004, idet importerede varer oftere sælges i engangsemballager.

Statsstøtte

Regeringen lægger stor vægt på, at statsstøtteniveauet nedbringes, at støtten omlægges mod horisontale formål, og at statsstøtte anvendes på den mest effektive måde, for på den ene side at fremme de ønskede mål og på den anden

side at undgå utilsigtede negative virkninger i form af konkurrenceforvridning og/eller spild af offentlige ressourcer.

Fra dansk side arbejdes på at forbedre gennemsigtigheden på statsstøtteområdet på både nationalt og europæisk plan. Et tiltag på nationalt plan er at lave en database med detaljerede oplysninger om de enkelte danske støtteordninger. Databasen kan bidrage til at skabe et bedre beslutningsgrundlag, når støtteordninger f.eks. skal revideres.

Hvis der reelt skal kunne foretages sammenligninger af støtteniveau på tværs af grænserne, er det nødvendigt, at kvaliteten af de tilgængelige data i samtlige EU-lande forbedres. Det er eksempelvis ikke muligt, at drage entydige konklusioner på baggrund af de nuværende data i Scoreboardet. Gennemsigtigheden på EU-plan vil kunne forbedres, ved at alle tal - helt ned på den enkelte støtteordning - bliver gjort offentligt tilgængelige. Desto mere detaljerede disse data er, desto bedre analyser vil der kunne gennemføres af både støtteniveauet og støttens effekt på konkurrence og effektivitet.

Tabel 2.4		Statsstøtte i pct. af BNP i Danmark og EU, 2000-2002		
		2000	2001	2002
Danmark	Total støtte i pct. af BNP	0,82	0,77	0,72
	Heraf pct. vis andel horisontalstøtte	86	100	100
EU	Total støtte i pct. af BNP	0,43	0,41	0,39
	Heraf pct. vis andel horisontalstøtte	67	68	73

Anm.: Støtte i pct. af BNP. Ekskl. landbrug, fiskeri og transport.

Kilde: EU-Kommissionens on-line Scoreboard 2004

Kommissionen offentliggjorde i maj 2004 den nyeste oversigt over statsstøtteniveauet i EU (Scoreboard). Scoreboardet viser et fald i det danske støtteniveau i forhold til BNP i perioden 2000-2002, jf. tabel 2.4. I 2002 udgjorde den totale danske støtte 0,72 pct. af BNP. Til sammenligning fremgår af Scoreboardet, at EU-gennemsnittet udgjorde 0,39 pct. af BNP i 2002.

Når der ses bort fra støtten til landbrug, fiskeri og transport, gives den danske statsstøtte næsten udelukkende som horisontal støtte. Hovedvægten af støtten gives til beskæftigelse/uddannelse og miljø/energi. Det er regeringens politik, at den danske støtte også fremover skal rettes mod horisontale formål i over-

ensstemmelse med den europæiske statsstøttepolitik. Selv om de andre EU-lande i stigende grad også kanaliserer deres støtte mod horisontale mål, udgjorde den oplyste gennemsnitlige horisontale støtte i EU i 2002 blot 73 pct. af den samlede støtte.

2.3 Regeringens konkurrencepolitiske handlingsplan 2004

Den danske regering har i juni 2004 iværksat en ny konkurrencepolitisk handlingsplan, der har til formål at sikre, at konkurrencen i Danmark i 2010 vil være på højde med de bedste lande. Handlingsplanen identificerer 6 fokusområder, hvor rammevilkårene for konkurrencen i en eller anden form bør ændres:

- A. Konkurrenceloven
- B. Håndhævelse
- C. Anden offentlig regulering
- D. Infrastruktur
- E. Offentlig markedsadfærd
- F. Åbenhed

De 6 fokusområder præsenteres nærmere nedenfor.

A. Konkurrenceloven

Handlingsplanen lægger vægt på, at Danmark har en stærk konkurrencelov. Loven blev sidst strammet i 2002, hvor den vigtigste ændring var, at niveauet for de bøder, som kan idømmes ved lovovertrædelse, blev forhøjet. Bødeniveauet er dermed det samme som i andre europæiske lande. I efteråret 2004 fremsættes forslag til yderligere forbedringer af konkurrenceloven. Det sker på baggrund af en bred politisk drøftelse med folketingets partier i foråret 2004. De vigtigste forslag, som indgik i de politiske drøftelser, er vist i boks 2.2 nedenfor. Der vil være tale om ændringer, der sammen med de øvrige initiativer, som regeringen iværksætter som led i den konkurrencepolitiske strategi, vil skabe bedre forudsætninger for en skarp konkurrence.

Ændringerne vil understøtte en effektiv håndhævelse af loven og styrke retssikkerheden. Således tilstræbes det at forbedre konkurrencemyndighedernes muligheder for at gribe ind over for bl.a. dominerende virksomheder, der med de-

res adfærd skader den effektive konkurrence. Samtidig øges retssikkerheden både for de virksomheder, som konkurrencemyndighederne fører sager mod, og de virksomheder, der rammes af andre virksomheders overtrædelser. En række af de tilpasninger der gennemføres, vil afspejle den reform af EU's konkurrenceregler, der trådte i kraft den 1. maj 2004.

Boks 2.2 Forslag til forbedringer af konkurrenceloven

- Konkurrencerådet kan under visse nærmere angivne betingelser påbyde en dominerende virksomhed at udarbejde og indsende samhandelsbetingelser, herunder vilkår for ydelse af rabatter og markedsføringsbidrag mv.
- Forbuddet mod bindende videresalgspriser præciseres, så det er klart, at forbuddet også omfatter prisstyring, der sker i enkeltstående tilfælde og uden at ledelsen har haft kendskab hertil. Endvidere præciseres det, at ydelse af f.eks. rabat til forhandlere mod, at disse overholder faste priser, også er omfattet.
- Konkurrencerådet kan afslutte en sag ved at gøre de tilsagn, en virksomhed afgiver under behandlingen af en sag, bindende – lige som det i dag kendes fra fusionsområdet.
- Vurderingskriteriet i fusionssager ændres, så en fusion kan forbydes, hvis den effektive konkurrence hæmmes betydeligt – også selvom der ved fusionen ikke skabes eller styrkes en dominerende stilling.
- Konkurrencerådet får mulighed for i konkrete tilfælde at tilbagekalde gruppefritagelser - det vil sige regler, udstedt af ministeren, om fritagelse af bestemte typer af aftaler fra forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler.
- Konkurrencerådet skal fremover offentliggøre navnene på de virksomheder, der straffes for at overtræde konkurrenceloven.
- Konkurrenceankenævnet udvides med ét medlem med juridisk sagkundskab og ét medlem med økonomisk sagkundskab, så ankenævnet fremover vil have 5 medlemmer.
- Anmeldelsessystemet moderniseres, så virksomheder kan påberåbe sig fritagelsesmuligheden i loven uden at have ansøgt herom. Konkurrencemyndighederne skal ikke behandle anmeldelser af aftaler, der har samhandelspåvirkning.
- Konkurrencemyndighederne kan behandle en sag og træffe afgørelse på engelsk, hvis det er hensigtsmæssigt af hensyn til virksomhederne.

Et lovforslag baseret på disse overordnede indsatsområder har været sendt i bred høring med henblik på en fremsættelse i efteråret 2004.

B. Håndhævelse

Håndhævelse drejer sig om konkurrencemyndighedernes egen indsats for at forbedre konkurrencen. Kun en stærk håndhævelse kan føre lovens ambitioner ud i livet. For at følge op på niveauet af håndhævelsen, vil indsatsen fra de dan-

ske myndigheder løbende blive sammenlignet med indsatsen fra de andre nordiske konkurrencemyndigheder.

C. Anden offentlig regulering

Der er en række brancher, der reguleres af helt specifikke love, som også kan have betydning for konkurrencen i de pågældende brancher. Regler, der har til formål at sikre særlige samfundsmæssige interesser, kan i nogle tilfælde virke unødigt begrænsende på konkurrencen mellem de virksomheder, der opererer på et marked.

På nogle områder er det vigtigt at varetage specifikke samfundshensyn. Det kan være hensyn til forsyningssikkerhed, forbrugere, miljø, sundhed, fordeling osv. F.eks. er autorisationsordninger for læger begrundet i hensynet til liv og helbred. Men også på sådanne områder er det vigtigt at indrette lovgivningen, således at den hæmmer en fri konkurrence mindst muligt. I mange tilfælde behøver der ikke at være et modsætningsforhold mellem konkurrence og sådanne andre samfundshensyn. Nogle konkurrencebegrænsninger er f.eks. helt utilsigtede.

Konkurrencebegrænsende regler kan f.eks. være begrænsninger i antallet af udbydere i et erhverv, unødigt restriktive krav om autorisation eller branchemedlemskab eller begrænsninger i den måde, hvorpå virksomhederne må producere eller markedsføre deres varer.

Den danske regering nedsatte i 2003 en arbejdsgruppe, der skulle analysere, hvordan man kan fremme konkurrencehensynene i lovgivningen uden at tilsidesætte andre væsentlige samfundshensyn. På baggrund af arbejdsgruppens arbejde vil regeringen foreslå en række ændringer af regler, der kan virke konkurrencebegrænsende. Bl.a. vil regeringen i slutningen af 2004 fremsætte et lovforslag, der skal skabe bedre grundlag for konkurrence på el- og VVS-installationsområderne gennem en udvidet adgang for andre håndværkere end el- og VVS-installatører til at udføre simple arbejder på el- og VVS-installationer, som private også selv må udføre. En oversigt over forslag til ændringer af konkurrencebegrænsende offentlige regler er vist i boks 2.3.

Boks 2.3 Oversigt over forslag til ændringer af konkurrencebegrænsende offentlige regler	
Emne	Bemærkninger
Arbejdstilsynets kontrol med fremstilling af elevatorer, kedler mv.	<ul style="list-style-type: none"> • Der vil ske en konkurrenceudsætning af den produktkontrol, som Arbejdstilsynet i dag udfører vedrørende elevatorer, kedler mv., således at private aktører i øget omfang kan blive godkendt til at udføre kontrolvirksomhed.
Jordbundsanalyser	<ul style="list-style-type: none"> • Ophævelse af autorisationsordningen for laboratorier, der udfører analyser af jordbundsprøver.
Tandlæger	<ul style="list-style-type: none"> • Ny overenskomst er trådt i kraft den 1. april 2004. Overenskomsten medfører bedre gennemsigtighed. Tandlæger skal nu informere om priser. Endvidere skal tandlæger nu give skriftligt tilbud på behandling, der forventes at overstige 2.500 kr. • Ved næste overenskomst arbejdes for, at alle tandlæger offentliggør priser mv. på en fælleshjemmeside, og • at de nuværende faste priser på tandlægeydelser erstattes af maksimaltakster.
Juridisk rådgivning	<ul style="list-style-type: none"> • Forbuddet mod at reklamere for juridisk rådgivning (vinkelskriverloven) ophæves. • Justitsministeren får hjemmel til i en bekendtgørelse at fastsætte regler om god skik vedrørende juridisk rådgivning. • Forbrugerombudsmanden får bemyndigelse til at føre tilsyn med god skik reglerne. • Forbrugerklagenævnets kompetence udvides til at omfatte rådgivningsydelser om juridisk rådgivning. • Der nedsættes et udvalg vedrørende advokater under Justitsministeriet, som bl.a. skal overveje reglerne om advokaters møderetsmonopol i civile sager og reglerne om ejerskabsforholdene i advokatvirksomheder.
Matrikel og landinspektører	<ul style="list-style-type: none"> • Private landinspektører får adgang til at udføre matrikulærarbejder i København og Frederiksberg. • Ændre de gældende regler om ejerskab til landinspektørvirksomheder, så udefra kommende fremover kan eje op til 49 pct. af disse virksomheder.
Taxi	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøgelse af mulighederne for at styrke konkurrencen gennem øget gennemsigtighed på pris og skabe et mere varieret udbud på taxi-markedet ved tiltag, som giver forbrugerne bedre mulighed for at vælge taxier efter pris/kvalitet indretning mv.). Dette vil ske i dialog med taxi-erhvervet.
Byggeri	<ul style="list-style-type: none"> • Ændring af byggelovgivningen, så byggematerialer vedrørende vandforsyning og afløb, som ikke er i forbindelse med drikkevand, undtages fra krav om særlig myndighedsgodkendelse. Endvidere foretages en forenkling af VA-godkendelses-ordningen for de produkter, der fortsat skal have en dansk myndighedsgodkendelse. • Det gøres lovligt for en håndværker at udføre samme el- og vvs-arbejder, som private i dag selv må udføre.
Næringslov, hotel- og restaurationslov	<ul style="list-style-type: none"> • Kravet om næringsbrev til auktionsholdere ophæves. • Hotel- og restaurationsloven ændres, så restaurationernes fortrinset til udskænkning af alkohol ophæves (samdrift).

D. Infrastruktur

Infrastrukturene har stor betydning for den måde, samfundet fungerer på. Fælles for infrastrukturene er ofte, at de traditionelt har været offentligt ejede monopoler. De senere år er reguleringen af infrastrukturene dog ændret afgørende i retning af større liberalisering. En række af de seneste initiativer på infrastrukturområdet er beskrevet i afsnit 2.4 om energi og andre netværksindustrier og i Kapitel 3 om miljø.

E. Offentlig markedsadfærd

Offentlig markedsadfærd handler om det offentliges anvendelse af konkurrence ved løsning af opgaverne. Noget tyder på, at en række lande er bedre end Danmark til at bruge offentlig-privat samarbejde og konkurrence om offentlige opgaver. Regeringen har derfor igangsat en række initiativer, som skal hjælpe med til at bringe Danmark op blandt de førende OECD lande, når det kommer til konkurrence om offentlige opgaver.

Der er tidligere taget en række initiativer på området, der er beskrevet i strukturrapporten fra 2003, f.eks. den øgede valgfrihed på ældre- og sygehusområdet og handlingsplanen *En mere virksomhedsnær offentlig sektor*.

I januar 2004 offentliggjorde regeringen en *Handlingsplan for Offentlig-Private Partnerskaber* (OPP) med 10 konkrete initiativer. Initiativerne omfatter bl.a. indførelse af et krav om, at alle statslige bygge- og anlægsprojekter skal testes for, om de vil være hensigtsmæssige at organisere som OPP.

Der arbejdes konstant på at gøre brugen af konkurrence og udbud enklere for det offentlige og de potentielle private leverandører. I foråret offentliggjorde regeringen en række trin-for-trin vejledninger - bl.a. om udbud af serviceopgaver i form af driftspartnerskaber på velfærdsområdet og på bygningsområdet.

Ligeledes har regeringen taget initiativ til at undersøge mulighederne for liberalisering af vandsektoren, mulighederne for offentlig-privat samarbejde om socialrådgiveropgaver samt muligheden for brugen af OPP i byomdannelsesprojekter.

Der er endvidere taget en række initiativer på området for offentlige kontrakter, som er dækket af EU's udbudsdirektiver. Konkurrencestyrelsen, som er den centrale myndighed på udbudsområdet, har udarbejdet et omfattende vejled-

ningsmateriale om udbudsdirektiverne, som er tilgængeligt på www.ks.dk. Vejledningen opdateres løbende.

Der arbejdes endvidere på en hurtig gennemførelse af de nye udbudsdirektiver, således at udbydere og virksomheder tidligst muligt får adgang til at benytte de nye udbudsmetoder, herunder ikke mindst får en bred adgang til elektronisk udbud og tilbudsgivning. Det er planen, at de nye direktiver skal kunne anvendes i Danmark fra årsskiftet 2004/2005.

Endelig er der ved at blive udviklet en webbaseret database over danske udbud med henblik på bedre at kunne følge udviklingen i konkurrencen om de offentlige opgaver. Databasen vil samtidig give en lettere arbejdsgang for udbyderne.

F. Åbenhed

Åbenhed handler om, hvordan Danmark får mest ud af globaliseringen. Konkurrencevilkårene kan blive bedre ved at sikre udenlandske virksomheder adgang til de danske markeder. Dette vil også gøre de danske virksomheder bedre til at konkurrere på de udenlandske markeder. For at forbedre åbenheden og globaliseringen har regeringen sat en række initiativer i gang; en del af dem blev præsenteret i sidste års strukturrapport.

Der er nedsat en Task force for det Indre Marked (TIM), som skal bidrage til et velfungerende indre marked med ensartede konkurrencevilkår, jf. afsnit 2.2.1.

2.4 Energi og andre netværksindustrier

2.4.1 Energi

Elsektoren

Markedsåbning

Fra 1. januar 2003 blev el-markedet givet frit i Danmark, hvilket betyder, at alle forbrugere i dag selv kan vælge, hvor de vil købe deres el.

Ifølge Dansk Energi¹ foretog omkring 77.000 kunder leverandørskift i 2003 med fuld liberalisering. Disse kunders elforbrug var på ca. 8.700 millioner kWh,

¹ Dansk Energi er en paraplyorganisation for foreninger og grupper af energiselskaber i Danmark.

svarende til ca. 25 pct. af det samlede danske elforbrug. Navnlig timeregistrerede kunder med stort elforbrug valgte ny leverandør.

Årsagen til at relativt få husholdninger og mindre virksomheder antalsmæssigt valgte at skifte leverandør er sandsynligvis, at gevinsten for almindelige husholdningsforbrugere er forholdsvis begrænset. Dette skyldes, at betalingen for den enkelte leverede kWh – som er konkurrenceparameteren - i forhold til afgifter og moms udgør en relativ beskedent andel af den samlede elregning.

For at få markedsåbningen til at fungere optimalt, er det derfor afgørende, at det skal være let at skifte leverandør. Samtidigt er det vigtigt at sikre en tilstrækkelig gennemsigtighed, hvis konkurrencen skal være reel og effektiv.

ELFOR² har i samarbejde med Forbrugerinformationens udviklet internetsiden www.elpristavlen.dk, hvor det er muligt at hente oplysninger om el-handelsselskabers og forsyningspligtige selskabers aktuelle priser. Priserne beregnes efter en gennemsnitlig forbrugsprofil for kunden, hvilket gør de viste priser sammenlignelige. Priserne varierer bl.a. i forhold til, om den enkelte kunde tegner en fastpriskontrakt for at sikre sig i mod udsving i elprisen eller om kunden ønsker at lade prisen variere hen over året.

De danske konkurrencemyndigheder godkendte primo 2004 en fusion mellem Elsam og NESAs, som er de to største virksomheder i Danmark indenfor produktion, handel og distribution af elektricitet. Fusionen vil give de to virksomheder en række gevinster bl.a. i form af omkostningsbesparelser, men vurderedes samtidig at ville påvirke konkurrencen i et væsentligt omfang. Således blev der i forbindelse med fusionen afgivet en række tilsagn, der bl.a. indebærer, at de fusionerede virksomheder skal frasælge en del af deres kapacitet samt forbedre integrationen af elmarkedet i form af et kabel, der muliggør udveksling af el mellem den østlige og vestlige del af Danmark. Samlet set vurderedes de afgivne tilsagn at eliminere de konkurrencebegrænsende effekter, der ellers ville opstå som følge af fusionen.

² ELFOR er en brancheforening for net- og forsyningspligtige selskaber. ELFOR er sammen med el-handelsselskaber medlemmer af [Dansk Energi](#).

Etablering af et uafhængigt energitransmissionsselskab

Regeringen indgik i foråret 2004 en aftale med et bredt flertal af Folketingets partier om fremtidssikring af infrastrukturen. Økonomi- og erhvervsministeren indgik ligeledes i foråret 2004 en aftale med ELFOR om kapitalforhold i elsektoren og sikring af uafhængighed i den overordnede infrastruktur på elområdet. Som led i aftalen med ELFOR overdrages systemansvaret og eltransmissionsnettet til staten og staten får forkøbsret og -pligt til at køber de regionale transmissionsnet. Formålet er at fremme en effektiv konkurrence på elmarkedet gennem ejermæssig adskillelse af systemansvar og transmission fra produktion og handel med el som sikrer, at vilkårene for adgang til nettet fastsættes uafhængigt af kommercielle interesser. EnergiNet Danmark etableres med henblik på, at denne statslige virksomhed fra 1. januar 2005 varetager systemansvar og eltransmission

Effektivisering af netselskaberne

Med regeringens aftale af 29. marts 2004 om fremtidssikring af infrastrukturen og aftalen med ELFOR om kapitalforhold i elsektoren, er der skabt klarhed over kapitalforholdene i elsektoren. Et væsentligt element i aftalerne er indførelse af en ny prisregulering af net- og transmissionsselskaberne, som skal sikre, at priserne ikke stiger som følge af frigivelsen af selskabernes kapital.

Reguleringen fastlægger, at selskabernes indtægter ikke kan overstige de indtægter, som opnås ved prisniveauet pr. 1. januar 2004. Indtægten kan alene stige som følge af et øget aktivitetsniveau, f.eks. i forbindelse med nødvendige nyinvesteringer. Der foretages benchmarking af virksomhedernes effektivitet. Virksomheder, som er ineffektive, pålægges effektiviseringskrav og dermed krav om prisreduktioner.

Alle virksomheder har incitament til at effektivisere ud over de eventuelt pålagte effektiviseringskrav, idet de herved kan skaffe sig en øget forrentning af deres kapital inden for indtægtsrammerne. Dog pålægges virksomheder, som opnår en forrentning højere end den lange byggerente + 1 pct.point, krav om prisreduktion.

Det er en forudsætning for gennemførelsen af den nye prisregulering, at de enkelte virksomheder indgår aftale om at afgive deres andele af det overordnede transmissionsnet vederlagsfrit til staten.

Støtten til miljøvenlig elektricitet

Det har været en særlig komplikation i forbindelse med liberaliseringen af de danske elmarkeder, at støtten over elforsyningsloven til miljøvenlig elektricitet (decentral kraftvarme, vindkraft og anden vedvarende energi) hidtil er blevet ydet på den måde, at der har været en aftagepligt for elforbrugerne kombineret med særlige, administrativt fastsatte afregningspriser uafhængigt af markedspriserne.

Dette harmonerer ikke særlig godt med det liberaliserede elmarked, og derfor har regeringen og en række af Folketingets partier i marts 2004 indgået aftale om at gennemføre en øget liberalisering og en omlægning af den støtte, der ydes til miljøvenlig elektricitet over elforsyningsloven. Der er allerede gjort en begyndelse i 2002, hvorved elektriciteten fra nogle kategorier af vindmøller fremover skal gå over til at sælges på markedsvilkår, og dette princip skal fra begyndelsen af 2005 gælde for støtten i elforsyningsloven til den miljøvenlige elproduktion generelt: Decentral kraft-varme, øvrige vindmøller og andre former for vedvarende energianlæg.

Ændringen af elforsyningsloven betyder, at hele elproduktionen fra disse anlæg fremover skal sælges på det frie elmarked. Det vil give et mere stabilt og gennemsigtigt elmarked med større konkurrence.

Samtidig opretholdes der en rimelig økonomi i investeringer i miljøvenlig elektricitet, idet der ydes støtte i form af et pristillæg til markedsprisen. Pristillægget betales af elforbrugerne over elregningen.

Der er forskellige former for støtte og støttebeløb. For vindmøller og andre vedvarende energianlæg (biogas, biomasse, vandkraft, solenergi etc.) vil støtten bestå i et pristillæg til markedsprisen for den løbende produktion, således at der sikres en mindste indtjening.

Fremover vil støtten til andre vedvarende energianlæg end vindmøller blive målrettet til biogasanlæg og andre anlæg, som vurderes at have betydning for den fremtidige udnyttelse af vedvarende energi, idet disse anlæg vil få særlige, høje pristillæg for elproduktionen.

De decentrale kraft-varme-værker vil få et pristillæg, som ikke direkte er afhængig af elproduktionens størrelse. Pristillægget beregnes, så at det svarer til forskellen mellem den tidligere ydede støtte og markedsprisen for elektricitet pr.

kWh, d.v.s. at støtten svarer til det konstaterede støttebehov for det enkelte værk. På disse anlæg er produktionen regulerbar, og denne støtteform vil tilskynde værkerne til at tilrettelægge elproduktionen under hensyn til markedspriserne. Dette vil give en mere effektiv elforsyning og bedre udnyttelse af de decentrale værkers kapacitet.

Gassektoren

Alle naturgasforbrugere fik den 1. januar 2004 markedsadgang, og der er nu kommet flere aktører til på det danske marked, ligesom enkelte store kunder har foretaget indkøb af naturgas i udlandet til eget forbrug. DONG A/S, som før liberaliseringen enten direkte eller indirekte via de kommunaltejede regionale naturgasselskaber leverede al den naturgas, der blev solgt på det danske marked, har mistet markedsandele. I 2003 udgjorde markedsåbningen 38 pct. af det samlede natugasforbrug. Det skønnes, at DONG i 2003 har mistet en markedsandel på omkring 30 pct. af det åbne gasmarked, hvilket svarer til 7-8 pct. af landets naturgasforbrug. Det er de store kunder samt et af de regionale naturgasselskaber som har valgt ny leverandør, mens ganske få af de mindre kunder har skiftet leverandør.

For at få markedsåbningen til at fungere optimalt, har transmissions- og distributionsselskaberne (i samarbejde med handelselskaber) udviklet en gasmarkedsmode, som gør det nemt for kunderne at skifte leverandør. Selvom markedsåbningen og leverandørskiftet fungerer tilfredsstillende, har det kun i meget begrænset omfang været mindre kunder, som har valgt at skifte leverandør. Dette skyldes bl.a., at ingen nye aktører i markedet har ført en målrettet markedsføring mod dette kundeselement. Hertil kommer, at kundernes eventuelle økonomiske gevinst ved et leverandørskifte må anses for at være beskedent, fordi de faste omkostninger til transmission, distribution, lager, naturgasafgift, CO₂-afgift og moms udgør ca. 2/3 af kundens samlede gasregning.

For at skabe de bedst mulige rammer for et effektivt konkurrencemarked for naturgas, er det vigtigt, at alle aktører har lige adgang til nettene. Staten har derfor som ejer af DONG-koncernen gennemført en ejermæssig adskillelse af systemansvar og transmission af naturgas fra produktion og handel med naturgas. Der er således med virkning fra 1. januar 2004 etableret en af DONG-koncernen ejermæssig uafhængig virksomhed - Gastra - som varetager systemansvar og transmission af naturgas. Formålet med den ejermæssige adskillelse er

at sikre, at vilkårene for adgang til nettet fastsættes uafhængigt af kommercielle interesser.

I april 2003 blev der mellem de danske og europæiske konkurrencemyndigheder på den ene side og DONG og DUC-parterne på den anden side indgået aftale om, at DUC-partnerne skal sælge yderligere gasmængder til andre end DONG, og at de tre DUC-partnere hver især skal sælge deres andel af de gasmængder, som udbydes til salg. For at gøre det muligt for DUC-partnerne at producere og afsætte yderligere gasmængder, og for at DONG kan afsætte de naturgasmængder som selskabet på grund af konkurrenceforholdene ikke kan afsætte på det hidtidige marked, har DUC-partnerne og DONG i fællesskab etableret og idriftsat en ny søledning fra Tyra Vest-plattformen til NOGAT-ledningen med henblik på eksport af gas til Holland.

Udover at andre end DONG kommer til at købe dele af den danske gasproduktion i Nordsøen, er der også mulighed for at importere gas via ledningsforbindelsen til Tyskland. Den fysiske importkapacitet i ledningen svarer til ca. en tredjedel af det danske naturgasforbrug. Herudover er det muligt at reimportere den naturgas, der i dag eksporteres til Tyskland, uden at der er behov for fysisk importkapacitet.³ Med den nuværende eksport, vil bruttoimporten således potentielt kunne nå op imod 80-90 pct. af det danske naturgasforbrug. Importeret naturgas udgjorde i 2003 7-8 pct. af det danske naturgasforbrug. Der sker dog ingen fysisk import, fordi den danske eksport tilsvarende formindskes ved at gashandlerne indgår ”swapaftaler”, hvorved de samlede transportomkostninger reduceres.

2.4.2 Tele

Velfungerende og reel konkurrence på et liberaliseret telemarkedet har været det middel, der har været satset på for at sikre et bredt og varieret udbud af billige teletjenester til alle brugere i Danmark. Den danske telelovgivning har siden midten af 1990'erne haft fokus på understøttelse heraf. En række indikatorer for situationen på telemarkedet er vist i boks 2.4.

³ Dette forudsætter at de tyske selskaber, der i dag køber gas fra Danmark er villige til at sælge denne gas på det danske marked til gasleverandører eller forbrugere.

Boks 2.4 Indikatorer på telemarkedet

Markedsandele

Ved udgangen af juni 2004 var der mindst 30 udbydere af fastnettelefoni i Danmark (heraf 8 nytilkomne i løbet af det seneste år). Det tidligere monopolselskabs (TDC) markedsandel målt i afgående trafikminutter er faldet fra 63pct. til 60pct. siden 1. juli 2003. Markedskoncentrationen er ligeledes blevet mindre. Således er HHI faldet fra 0,42 til 0,40.

Det danske mobilmarked er præget af stærk konkurrence mellem godt 20 udbydere, heraf 5 netudbydere. Her var TDC' markedsandel 36 pct. pr. medio 2004, 2 pct.point mindre end for et år siden. Mobilmarkedets koncentration målt som HHI er siden juni 2003 faldet fra 0,25 til 0,22. Der er det seneste år kommet 4 nye mobiludbydere og 1 selskab er trådt ud.

TDC sidder på 63 pct. af internetmarkedet målt i antallet af aktive abonnemeter. Der er mindst 36 internetudbydere i Danmark, og markedskoncentrationen var ved udgangen af juni 2004 0,42.

Hver tredje bredbåndsforbindelse udbydes af alternative udbydere (der er 12 nytilkomne bredbåndsudbydere. Ingen er trådt ud af markedet det seneste år). Her er det tidligere monopols markedsandel målt i antallet af xDSL- og kabelmodem-abonnemeter faldet fra 68 pct. til 66 pct. i løbet af det seneste år. HHI for bredbåndsmarkedet er siden juni 2003 faldet fra 0,5 til 0,46.

Priser

De danske priser er generelt lave. Priserne for mobiltelefoni er siden 1998 faldet med 54 pct. Priserne for internetadgang via almindeligt modem er faldet med 57 pct., og priserne for fastnettelefoni er faldet med 25 pct. På ADSL området er de typiske udbudte hastigheder 512/128 kbit/s og 2048/512 kbit/s. Siden 2000 er priserne på højhastighedsforbindelser med disse hastigheder faldet med hhv. 44 pct. og 51 pct. (Alle tal er opgjort i reale priser). Prisniveauet for ADSL er dog fortsat ret højt i en international sammenhæng.

Udbredelse og tilgængelighed

Ultimo juni 2004 var der etableret mere end 900.000 bredbåndsforbindelser i form af xDSL- og kabelmodemabonnemeter samt bredbåndsforbindelser via bolignet i boligforeninger og kollegier (LAN). Samlet svarer det til, at 17-18 pct. af landets indbyggere i dag har en bredbåndsforbindelse til internet.

Tilgængeligheden af ADSL tjenester i Danmark er i dag på 95 pct. og vil stige yderligere til 98 pct. i oktober 2005. 60 pct. af husstandene har adgang til kabelmodemtjenester via kabel-tv net eller fællesantenneanlæg. Dertil kommer en høj tilgængelighed på landsplan (ca. 90 pct.) af trådløse abonnentforbindelser (Fixed Wireless Access), der primært retter sig mod virksomheder.

Barrierer samt nye indsatsområder i telesektoren

Der er iværksat en analyse af IP-telefoni, der skal afdække eventuelle barrierer for udbredelsen af IP-telefoni i Danmark. IP-telefoni formodes at kunne skabe en forstærket konkurrence i telesektoren, hvad angår taletelefoni. Analysen forventes at foreligge omkring årsskiftet. Der kan allerede konstateres en betydelig

interesse fra markedsaktørernes side for IP-telefoni, og udbuddet af IP-telefonitjenester er begyndt.

Af den It- og telepolitiske redegørelse fra 2004 fremgår det, at Danmark har et relativt højt prisniveau på ADSL i international sammenhæng. På denne baggrund er der iværksat en analyse af bredbåndspriser på slutbrugerniveau. Udover en europæisk benchmark af bredbåndspriser vil analysen bl.a. afdække årsagerne til det eventuelt højere prisniveau. Resultatet af analysen påregnes at foreligge i december 2004. Her vil det blive muligt at afgøre eventuelle behov for at sætte ind i forhold til priserne på højhastighedsforbindelser.

2.4.3 Post

I maj 2004 er der vedtaget en ny lov om postbefordring. Den betyder bl.a., at Post Danmarks eneret til udbringning af breve allerede fra 2005 nedsættes til kun at gælde breve under 50 gram. EU-landene har truffet aftale om, at Kommissionen skal fremlægge beslutningsgrundlag om en yderligere og evt. fuld liberalisering i EU, som kan træde i kraft i 2009. Aftaleparterne bag den nye lov er enige om, at hvis andre EU-lande gennemfører yderligere liberalisering inden en fælles beslutning i EU, må spørgsmålet om yderligere liberalisering i Danmark også drøftes.

2.5 Rammevilkår med betydning for produktmarkederne

2.5.1 Lettelse af administrative byrder

Regeringens målsætning er, at de administrative byrder på erhvervslivet skal være reduceret med op til 25 pct. i 2010. For at nå målet må der – hvert år – gennemføres markante lettelser. Lettelserne skal komme gennem digitalisering, regelforenkling, bedre forebyggelse af nye byrder, hjælp til forbedring af administrative kompetencer i virksomhederne og bedre kommunikation og service fra det offentlige.

En omfattende forenklingsindsats er blevet lanceret, hvor både love og regler bliver forenklet og den offentlige administration bliver effektiviseret vha. digitale løsninger. Resultater og initiativer bliver løbende præsenteret i regeringens *handlingsplan for regelforenkling og administrative lettelser*.

For at sikre en reduktion af de administrative byrder har regeringen yderligere skærpet indsatsen. Det er bl.a. gjort i handlingsplanen for En mere virksomhedsnær offentlig sektor. I denne handlingsplan forpligter regeringen sig til at opstille årlige mål for, hvor meget de enkelte ministerier skal nedbringe deres administrative byrder.

Økonomi- og Erhvervsministeriet vil hvert år følge op på ministeriernes indsats. Denne opfølgning vil indeholde en opgørelse af, hvor meget de enkelte ministerier har reduceret de administrative byrder. For fremover at kunne måle de administrative byrder pr. ministerium stilles der nye og højere krav til den metode, der anvendes til at opgøre byrderne. Skal byrderne opgøres for hvert enkelt ministerium kræver det en høj detaljeringsgrad og præcision i målingerne. Økonomi- og Erhvervsministeriet har i 2003 gennemført pilotforsøg med en forbedret metode til måling af de administrative byrder. I udviklingsarbejdet er der hentet inspiration fra Holland, der har sat sig som mål at reducere byrderne med 25 pct.

Fremgangsmåden i den nye metode, kaldet AMVAB (aktivitetsbaseret måling af virksomhedernes administrative byrder) er først at kortlægge, hvilke administrative forpligtelser en lov indeholder og derefter spørge en gruppe virksomheder, hvor lang tid og hvor mange penge de bruger på de enkelte aktiviteter.

Derudover er der bl.a. fokus på administrative lettelser gennem bedre brug af digitale værktøjer. I september 2003 åbnede erhvervsportalen Virk.dk. Det er målet, at relevant information fra alle offentlige instanser og en lang række private virksomheder skal findes på portalen, således at væsentlig administration fremover kan foregå via www.virk.dk.

2.5.2 Iværksætter- og selvstændighedskultur

Regeringen fremlagde i januar 2003 Handlingsplan for Iværksættere med en række initiativer, der sigter mod at lette rammevilkårene for iværksættere. I oktober 2003 offentliggjorde regeringen Et samfund med plads til det frie initiativ, som indeholder mere end 30 initiativer, der skal forbedre rammerne for iværksætter- og selvstændighedskulturen. Initiativerne i de to handlingsplaner, der er omtalt i sidste års rapport om strukturreformer, er i det væsentlige gennemført i løbet af 2003 og 2004.

Der er etableret et Iværksætterakademi, der skal sikre en styrket og koordineret indsats for innovation og iværksætteri primært inden for de videregående ud-

dannelser, men også til studerende på de erhvervsrettede uddannelser. Akademiet skal desuden stå for forskning og udvikling på iværksætterområdet, herunder udvikling af viden og pædagogiske metoder. På grundlag af et udbud er det besluttet at overdrage opgaven med etablering af Iværksætterakademiet til et konsortium (bestående af i alt 24 uddannelsesinstitutioner) med Syddansk Universitet, Kolding, som tovholder. Regeringen har afsat i alt 40 mio. kr. til akademiet i perioden 2004-2007.

Regeringen har besluttet at forbedre rådgivningsmulighederne for iværksættere og mindre virksomheder. Der er oprettet en database på www.startguiden.dk, hvor private rådgivere kan indlægge deres profiler. Rådgiverne skal yde indledende gratis rådgivning og kan derudover yde rådgivning mod betaling. Data-basen giver iværksætteren eller den mindre virksomhed mulighed for hurtigt og enkelt kan finde en rådgiver i sit lokalområde.

Der vil endvidere blive etableret et netværk af erfarne erhvervsfolk, der kan fungere som sparringspartnere for iværksættere. Målet er, at der lokalt etableres 30-40 iværksætterklubber rundt om i landet, der kan udgøre rammen for netværksaktiviteterne. Et privat konsortium er efter et EU-udbud blevet valgt som konsulent til at forestå etableringen og opbygningen af ”Erhvervssparring”, som sparringspartnernetværket kommer til at hedde.

Adgang til kapital

Regeringens målsætning er at skabe et velfungerende kapitalmarked, herunder markedet for risikovillig kapital. Markedet for risikovillig kapital er voksende i Danmark, men der synes stadig at være et potentiale for at udvikle markedet via øget involvering af privat kapital.

Følgende fonde og låneordninger har til formål at udvikle markedet for risikovillige investeringer:

Vækstfonden har til opgave at stimulere udviklingen af venturemarkedet gennem investeringer i venturefonde og i virksomheder. De årlige investeringer i fonden udgør 300-400 mio. kr., mens fonden har en samlet egenkapital godt to mia. kr.

"IværksætterFonden" blev lanceret i forbindelse med regeringshandlingsplanen for flere iværksættere, men er endnu under etablering. Formålet med fonden er, at regeringen sammen med private investorer opretter en fond som skal inve-

stere i nystartede virksomheder, hvor det særligt kan være vanskeligt at hente privat kapital.

Regeringen har taget initiativ til såkaldte ”*Kom-i-gang lån*”. Der bliver tale om en garantistillelse for mindre banklån til iværksættere. Ordningen ventes igangsat ved årsskiftet 2004/05.

Regeringen har endvidere i løbet af foråret 2004 afholdt en dialog med pensionssektoren om vilkårene for at foretage risikovillige investeringer med sigte på at skabe bedre vilkår for disse investeringer. Dette arbejde er nærmere omtalt i afsnit 2.7.1.

2.5.3 Konkursregler m.v.

Iværksætternes risikovillighed og lyst til helhjertet at påbegynde et liv som iværksætter kan også afhænge af fremtidsudsigterne, hvis virksomheden ikke bliver en succes.

Som det fremgår af regeringens handlingsplan for iværksættere, kan det være svært at overskue de økonomiske og personlige konsekvenser af at gå konkurs. Det kan være tilfældet, hvis lovgivningen opstiller relativt stramme betingelser for at komme af med gammel gæld efter et mislykket forsøg på at starte egen virksomhed.

Det kan også betyde, at der er få iværksættere, der starter ny virksomhed igen efter et ærligt - men mislykket – virksomhedsprojekt. Konsekvensen kan være, at samfundet ikke får fuldt udbytte af de værdifulde erfaringer hos erhvervsdrivende, der har prøvet at starte egen virksomhed.

Desuden kan netop frygten for uoverskuelige og langvarige økonomiske konsekvenser af et mislykket virksomhedsprojekt udgøre en barriere for, at potentielle iværksættere forsøger at starte egen virksomhed.

Blandt andet derfor har lande som Holland og Storbritannien i dag regelsæt, der betyder, at konkursramte iværksættere kan komme fri af gammel gæld relativt hurtigt.

Selve konkursbehandlingen betyder nemlig ikke, at hele skyldnerens gæld ophører med at bestå. Skyldneren skal stadig betale den del af gælden, som ikke dækkes, når skyldnerens aktiver fordeles blandt kreditorerne under konkursbehandlingen.

En mulighed for at blive frigjort for gammel gæld, der udestår efter en konkurs, er at søge om gældssanering. Gældssanering må dog afvente, at konkursboet er endeligt afsluttet.

Herudover forudsætter gældssanering, at skyldnerens økonomiske forhold er afklarede. Det er et krav, som især konkursramte iværksættere, der ønsker hurtigt at genstarte med en ny virksomhed, kan have svært ved at honorere. Selve gældssaneringen består i, at iværksætteren i en periode på typisk 5 år skal betale af på gælden med alle de indtægter, der overstiger husstandens mest nødvendige udgifter.

Den samlede periode, der går fra konkursen til, at gammel gæld er afviklet gennem en gældssanering, kan derfor strække sig over en årrække.

På den baggrund har regeringen sat det som mål, at det skal være lettere at genstarte virksomhed. Regeringen har bedt Konkursrådet om at overveje en ændring af reglerne for gældssanering. Rådet har i sin betænkning opstillet en model, hvor gældssanering kan gives i forbindelse med konkursen, selv om den konkursramte iværksætters økonomiske forhold ikke er afklarede.

Det betyder, at en konkursramt iværksætter får mulighed for hurtigere at få sanneret gammel efter et ærligt - men mislykket - forsøg på at starte egen virksomhed.

På denne baggrund forventer regeringen i efteråret 2004 at fremsætte lovforslag, som indeholder særlige lempelser for erhvervsdrivende med sigte på at gøre det lettere at genstarte virksomhed efter konkurs.

Lukkeloven

Lukkeloven er forudsat revideret i folketingsåret 2004/2005. Loven er tidligere revideret i 1995 og i 2000, hvor der begge gange er sket en liberalisering. Der sigtes med det kommende forslag mod en yderligere liberalisering af loven.

2.5.4 Skat

I maj 2004 vedtog Folketinget som en del af Forårspakken at fremrykke de skattnedsættelser, der var indeholdt i aftalen om lavere skat på arbejdsindkomst, jf. sidste års strukturrapport. Skattnedsættelserne består af 2 elementer: indførelse af et beskæftigelsesfradrag og en forhøjelse af mellemskattegrænsen. Med Forårspakken gennemføres forhøjelsen af mellemskattegrænsen fuldt ud i

2004, hvor der oprindeligt var tale om en indfasning frem til 2007. Samtidig suspenderes det obligatoriske SP-bidrag (på 1 pct.) midlertidigt i 2004 og 2005. I overensstemmelse med skattestoppet ledsages nedsættelsen af skatten på arbejdsindkomst ikke af stigning i andre skatter og afgifter.

Skattnedsættelserne styrker de økonomiske incitamentter til at forbedre kvalifikationer, øge arbejdsindsats osv. Marginalskatten reduceres for 1,7 mio. personer med erhvervsindkomst. Andelen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere berørt af de progressive skatter (mellem- og topskat) reduceres fra 88 pct. i 2003 til 64 pct. i 2004 og med yderligere 1 pct.enhed til ca. 63 pct. i 2006.

2.6 Forskning, udvikling og innovation

I udviklingen mod en global videnøkonomi er investeringer i uddannelse, forskning, udvikling og innovation en central faktor for virksomheders konkurrenceevne og produktivitet og dermed for væksten i samfundet. Danmark ligger over EU-gennemsnittet, når det gælder investeringer i forskning, udvikling og innovation, men under lande som vi normalt sammenligner os med som f.eks. Finland og Sverige. Kvaliteten af dansk forskning er i top målt på antallet af citationer og publiceringer, men samspillet mellem offentlig og privat forskning og evnen til at omsætte viden til nye arbejdspladser har store udviklingsmuligheder. På den baggrund har regeringen - i forlængelse af initiativerne fra de foregående år - iværksat en række initiativer til at styrke FoU-indsatsen og kvaliteten heraf.

Fonden for højteknologisk forskning

Regeringen har i 2004 indgået en politisk aftale om at oprette en højteknologisk forsknings- og innovationsfond, "Fonden for Højteknologisk Udvikling". Fonden vil blive gradvist opbygget gennem en årlig tilførsel fra staten, der i 2005 foreslås at være på 3 mia. kr. og derefter ca. 2 mia. kr. årligt i perioden 2006-2012. Midlerne vil blive tilvejebragt gennem éngangsindtægter, salg af statslige aktiver mv.

Målet er at fokusere de ekstra midler fra fonden på nøje udvalgte satsningsområder. Der vil blive lagt vægt på:

- at der er tale om særligt løfterige områder, hvor de erhvervsmæssige interesser er åbenbare, og hvor Danmark samtidig har særlige forudsætninger og muligheder
- at der stilles krav om samspil mellem offentlige videninstitutioner og virksomheder
- at der fokuseres på forskning og innovation i international topklasse samt teknologioverførsel

Som eksempler på områder, der kan være relevante danske forskningsområder i disse år, kan nævnes nanoteknologi, bioteknologi og informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

Udover det løbende afkast foreslår regeringen på finansloven, at fonden får mulighed for at uddele yderligere 100 mio. kr. i 2005.

Teknologioverførsel

Regeringens forslag til lov om teknologioverførsel ved offentlige forskningsinstitutioner blev vedtaget i maj 2004. Loven giver universiteter og sektorforskning mulighed for at etablere egne selskaber, der kan stå for de kommercielle aktiviteter med patenter og licenser. Formålet er at fremme omsætningen af ny viden og teknologi fra den offentlige forskning til erhvervslivet, herunder etableringen af nye forskningsbaserede virksomheder. Loven forventes at træde i kraft omkring årsskiftet.

Andre nye initiativer

Forskeruddannelse indgår som et væsentligt element i regeringens forslag til finanslov for 2005. Det planlægges i perioden 2005-2008 at investere omkring 900 mio. kr. på meroptag til forskeruddannelse og til at sikre stabile bevillinger til erhvervsforskeruddannelsen. Målet er at øge optaget til forskeruddannelserne med 50 pct. i de kommende år og med 30 pct. allerede i 2005.

For at tiltrække og fastholde yngre forskere på post.doc niveau er der afsat 75 mio.kr til programmet ”Talented Young Researchers”. Programmet skal støtte innovative forskningsprojekter indenfor alle faglige discipliner.

Innovation

Regeringen har fokus på at fremme samarbejdet om forskning og innovation mellem virksomheder og videninstitutioner. I strukturrapporten for 2003 blev redegjort for initiativerne i regeringens handlingsplan *Nye veje mellem forskning og erhverv - fra tanke til faktura*. I det forløbne år er en af række initiativer fra handlingsplanen igangsat.

Der er for nyligt gennemført en analyse⁴ af danske virksomheders innovationsindsats, herunder af kilderne til virksomhedernes innovation. Analysen viser, at det er ca. 14 pct. af de innovative danske virksomheder, der peger på forsknings- og uddannelsesinstitutioner, som meget vigtige for deres evne til at innovere.

For langt den største del af dansk erhvervsliv er andre typer af viden vigtigere. Denne type innovation kan kaldes markedsnær innovation og sker tættere på markedet i samspil med f.eks. kunder eller leverandører. Således peger over 60 pct. af de innovative virksomheder på, at fornyelser udspringer af samspillet med kunder, og 40 pct. på, at det opstår i samspillet med leverandører.

Regeringen ønsker, at der fremover også sættes fokus på markedsnær innovation – dvs. innovation der sker tæt på markedet i samspil med f.eks. kunder eller leverandører. Der er derfor brug for en innovationsindsats i Danmark, som både fremmer rammerne for den forskningsdrevne innovation og rammerne for markedsnær innovation.

Udgifter til forskning og udvikling

De samlede udgifter til forskning og udvikling i Danmark udgjorde i 2002 34,7 mia. kr., svarende til godt 2,5 pct. af BNP, jf. tabel 2.5. Når det gælder innovationsindsatsen bredt set - dvs. både forskning og udvikling, køb af knowhow og apparatur, design, mv. - så er de samlede innovationsudgifter i 2002 opgjort til 42,3 mia. kr.⁵ svarende til 3,1 pct. af BNP.

⁴ Spørgeskemaundersøgelse, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Gallup 2004

⁵ Dansk Center for Forskningsanalyse, Innovationsstatistik 2002.

Tabel 2.5 Danmarks FoU-udgifter i pct. af BNP fordelt på udførende sektorer, 1991-2002								
Sektor	1991	1993	1995	1997	1999	2000	2001	2002
			-----	Pct. af BNP	-----			
Erhvervslivet	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,5	1,65	1,75
Off. sektor	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,75	0,77
Total	1,6	1,7	1,8	1,9	2,1	2,1	2,4	2,5

Kilde: Dansk Center for Forskningsanalyse, *Erhvervslivets forskning og udviklingsarbejde, Forskningsstatistik 2002* og tidligere år.

De private og offentlige FoU-udgifter er ovenfor klassificeret efter, hvor aktiviteten udføres, uanset finansieringskilde. Udgifterne kan alternativt klassificeres efter finansieringskilde., hvilket indebærer at en større andel kan henføres til den offentlige sektor. Det offentlige bidrager ligeledes til finansiering af forskning afholdt over EU's budget. I forskningsbudgettet inkluderes en del af disse internationale forskningsbevillinger. Forskningsbudgettet tager derimod ikke højde for de samlede skatteudgifter vedrørende forskning og udvikling, som skønnes til ca. 2,8 mia. kr. årligt.

Informationssamfundet - eEurope

Det overordnede formål for eEurope 2005 initiativet er at skabe gunstige rammer for private investeringer og for jobskabelse samtidig med at produktiviteten øges, offentlige serviceydelser moderniseres og alle får mulighed for at få adgang til information. I boks 2.5 er givet en status over den danske indsats på området.

Boks 2.5 Initiativer vedrørende informationssamfundet

Bredbånd: Der er sket en markant vækst i antallet af bredbåndsforbindelser i Danmark. Der er medio 2004 914.000 bredbåndsforbindelser. Medio 2003 var der 595.000 og medio 2002 var der 359.000.

Digital forvaltning: Danmark har valgt XML-standard, som sikrer ensartet udveksling af informationer mellem offentlige myndigheder. Denne standard anvendes nu også på EU-plan. Andelen af danske myndigheder, der kommunikerer med andre myndigheder i XML-format er steget fra 6 til 9 pct. fra 2002 til 2003.

Digital signatur: Alle borgere i Danmark gratis kan få en digital signatur, som anvendes i kommunikation med offentlige myndigheder og med private virksomheder. Pr. 1. august 2004 var der udstedt 207.343 digitale signaturer til private borgere eller til medarbejdere i virksomheder.

Særligt initiativ eDag: Der er fokus på udbredelse af elektronisk kommunikation i den offentlige sektor. Initiativet e-dag forberedte og fastsatte en dato, hvorefter alle offentlige myndigheder blev forpligtet til at kommunikere elektronisk med hinanden. Andelen af offentlige myndigheder, der modtager mindst en fjerdedel af deres dokumenter elektronisk fra andre offentlige myndigheder er steget fra 23 til 30 pct. fra 2002 til 2003.

Netbaserede service: Der er en stadig stigning i etableringen af offentlige online service til borgerne. Andelen af de statslige myndigheder, der tilbyder borgerne at hente blanketter digitalt, er steget fra 73 til 79 pct. fra 2002 til 2003.

eSikkerhed Danmark har etableret et nationalt it-sikkerhedskontor, som er placeret i IT- og Telestyrelsen. En undersøgelse i 2004 viser, at 24 pct. af internetbrugerne har installeret et anti-virusprogram og 26 pct. har installeret firewall.

eHandel: I 2002 lanceredes *Handlingsplan for e-handel 2002*. Gennem en række initiativer styrker handlingsplanen brugernes tillid til e-handel, tilskynder offentlige institutioner til mere effektive indkøb og private virksomheder til at integrere e-handel i forretningsprocesserne. Der er endvidere oprettet en offentlig indkøbsportal. E-handel i de danske virksomheder er næsten tredoblet fra 2003 til 2004, således at det samlede salg via internet er 60 mia. kr.

eLæring: Universiteterne tilbyder i stadigt stigende omfang e-services på områder, der traditionelt har været papirbaseret. De fleste uddannelses- og kulturinstitutioner har i dag online adgang. I 2002 var 99,7 pct. af landets folkeskoler tilsluttet internettet med en bredbåndsforbindelse, med et gennemsnit på 9 børn per elevcomputer. I 2004 har 19 pct. af de danske virksomheder benyttet e-læring og 17 pct. af befolkningen har benyttet kurser via internettet.

eSundhed: Danmark er aktiv i udviklingen af et europæisk sygesikringskort samt i etableringen af en fælles offentlig sundhedsportal. I Danmark anvender 93 pct. af de praktiserende læger elektroniske patientjournaler.

2.7 Kapitalmarkedet og den finansielle sektor

Den finansielle sektor indgår som et centralt element i den danske økonomisk-politiske strategi. Målet er en global og vækstorienteret finansiell sektor. Derfor sigtes der mod konkurrencedygtig finansiering og troværdig rådgivning skabt af effektive finansielle virksomheder eller på velfungerende finansielle markeder under opretholdelse af finansiell stabilitet. Den finansielle sektors evne og vilje til at påtage sig nuværende og fremtidige risici er af central betydning for finansieringen af investeringer og dermed den økonomiske vækst og strukturtilpasning.

De vigtigste initiativer for at nå målene er for tiden følgende:

- En hurtig og punktlig gennemførelse af direktiverne under Den Finansielle Handlingsplan. Danmark er i front i den nationale implementering.
- En enkel og helhedsorienteret finansiell lovgivning suppleret med et risikobaseret og effektivt finansielt tilsyn.
- Et styrket grundlag for forbrugernes frie valg gennem øget gennemsigtighed og gode konkurrencebetingelser, der også bidrager til udvikling af finansielle produkter. Friere pensionsvalg er et særligt indsatsområde.
- Arbejdet med at skabe bedre forbrugerforhold er systematiseret gennem en forbrugerpolitisk strategiplan på det finansielle område, der også omfatter regler for god skik for de enkelte forretningsområder.

2.7.1 Regler og tilsyn

De danske finansielle markeder har i årevis været karakteriseret ved restrukturering og konsolidering. Der er herved skabt en række store finansielle koncerner, herunder med tværgående forretningsområder. I de seneste år har udviklingen fået en ny dimension, idet der i stadigt stigende grad arbejdes på tværs af de nordiske finansielle markeder, samtidig med, at bl.a. børsmarkederne i stigende omfang afløses af markedsoperatører, som handler i fællesnordiske markeder snarere end på tværs af dem.

Denne udvikling kræver og understøttes på en og samme tid af gennemførelse af Den Finansielle Handlingsplan. I forlængelse af EU's generelle retningslinjer for den økonomiske politik har den danske regering såvel arbejdet aktivt for

gennemførelsen af planen i EU som givet prioritet til implementeringen af de vedtagne direktiver i dansk ret.

Danmark lægger vægt på den konvergens og internationalisering, der sker i tilsynenes arbejde gennem Lamfalussy-processen. Det almindelige nordiske tilsynssamarbejde, er blevet udbygget gennem en særlig aftale om tilsyn med den grænseoverskridende Nordea-koncern. Denne aftale er for nyligt blevet ajourført.

Danmark har i det seneste år gennemført 4 direktiver fra handlingsplanen, ligesom regeringen i folketingsåret 2004/2005 vil fremsætte forslag om implementering af yderligere 4 direktiver (om markedsmisbrug, prospekter, arbejdsmarkedspensioner og take-overs). Danmark vil hurtigst muligt efter deres vedtagelse gennemføre solvensdirektiverne for såvel kreditinstitutter og forsikringselskaber.

Næste fase vil sigte mod at få bedre information om finansielle tjeneydelser. Sigtet er, at information bliver let tilgængelig for forbrugeren.

Grundlaget for et friere valg på pensionsområdet er blevet styrket gennem en række initiativer. Fra 2005 vil der således være fri flytteret for 2 mindre lovbestemte arbejdsmarkedspensionsordninger (SP og LD). Øget gennemsigtighed om flyttegebyrerne på det private pensionsmarked har bidraget til, at disse i flere tilfælde er sænket til et mere rimeligt niveau. Der arbejdes videre med at forstærke gennemsigtigheden og grundlaget for konkurrencen på pensionsmarkedet gennem passende krav til information og styrkede rammer for institutternes afbalancering af deres aktiver og forpligtelser over for kunderne.

Som led i at forbedre investorerens muligheder for at overvåge de børsnoterede selskabers virksomhedsførelse skal koncernregnskaber fremover følge de nye internationale regnskabsstandarder (IAS/IFRS). Danmark påtænker ikke alene at give de børsnoterede selskaber mulighed herfor, men også at udstrække muligheden til ikke børsnoterede virksomheder. Der er desuden fastlagt regler for myndighedernes overvågning af de børsnoterede virksomheders efterlevelse af standarderne.

Regeringen har gennemført en dialog med institutionelle investorer og iværksættere med henblik på at styrke rammerne for tilgang af risikovillig kapital. Der har været nedsat tre arbejdsgrupper, der har fokuseret på at identificere barrierer for institutternes investeringer i unoterede aktier i Danmark og hvordan

disse barrierer kunne mindskes. Der er i den forbindelse peget på forslag vedrørende institutionelle og private investorerens vilkår for risikovillige investeringer, markedet for risikovillig kapital samt infrastrukturen for iværksættere. På baggrund af dialogen vil regeringen fremlægge en handlingsplan for, hvorledes risikovillige investeringer i erhvervslivet kan styrkes.

Finansielle virksomheder

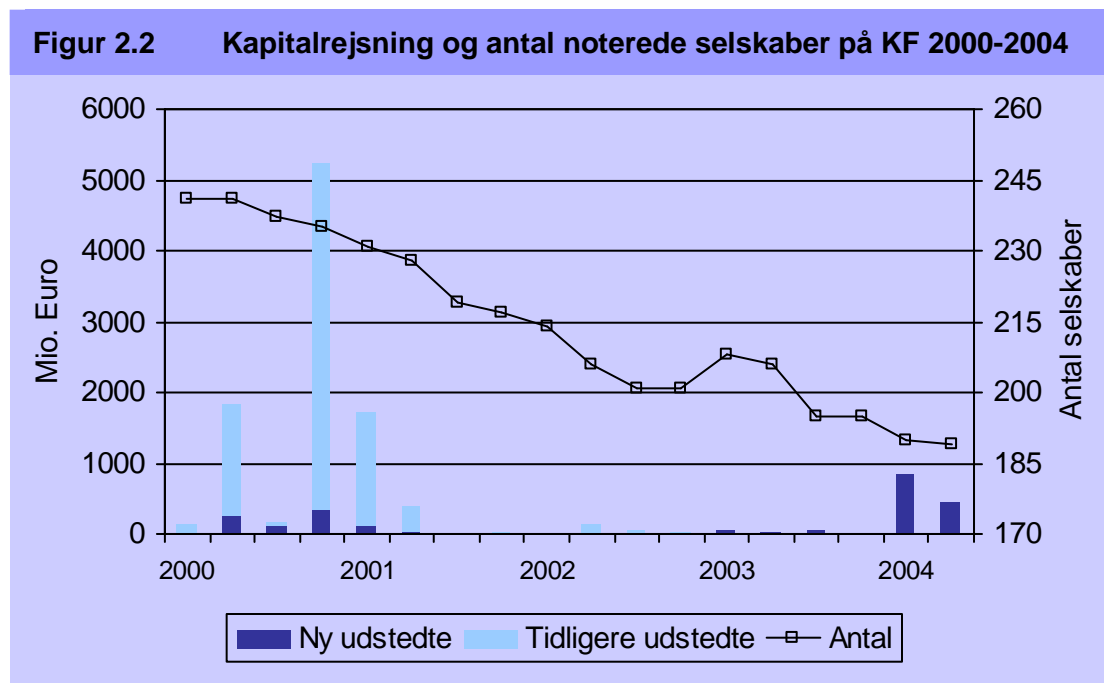
Konkurrencen og forbrugernes nytte fremmes af nye finansielle produkter. Med henblik på at skabe mere fleksible rammer for finansieringen af ejerboliger, blev lovgivningen sidste år tilpasset, så der kan gives afdragsfrihed for realkreditlån i op til 10 år. Med henblik på at fastholde sikkerheden, er långiver pålagt at overvåge, at lånet til hver en tid holder sig inden for belåningsgrænsen.

Der har været en betydelig efterspørgsel efter det nye produkt, der efter trekvart år udgjorde omkring 14 pct. af realkreditlånene. Efter en interviewundersøgelse at bedømme kommer efterspørgslen ikke mindst fra husejere med betydelige friværdier og førstegangskøbere. De nye lån har således bidraget til at øge konkurrencen ved bl.a. at gå i stedet for anden forbrugslåntagning. Da der således i et betragteligt omfang synes at være tale om velkonsoliderede debitorer, er der ikke sket afgørende ændringer i risikoforholdene i boligfinansieringen, som påvirker den finansielle stabilitet.

Koncentrationen blandt pengeinstitutter er fortsat høj, med en koncentrationspct. målt ved de tre største pengeinstitutters andel af balancen (CR3) på omkring 75, om end beregningen er usikker pga. af grænseoverskridende forretninger, herunder gennem filialer. Som nævnt er det mere og mere relevant at se på det nordiske bankmarked under ét, men det nuværende statistiske grundlag gør det her endnu vanskeligere at beregne koncentrationsmål. I det forløbne år har der ikke været større fusioner eller opkøb, men det skal dog bemærkes, at et mellemstort dansk kreditinstitut er opkøbt af et mindre udenlandsk institut.

Finansielle markeder

Børsen er en vigtig del af et velfungerende kapitalmarked. Set i lyset heraf har det danske aktiemarked siden toppen af dot.com-bølgen fulgt en nedadgående tendens i stil med andre nordiske børser, både hvad angår kapitalrejsninger og antallet af noterede virksomheder på børsen, jf. Figur 2.2.

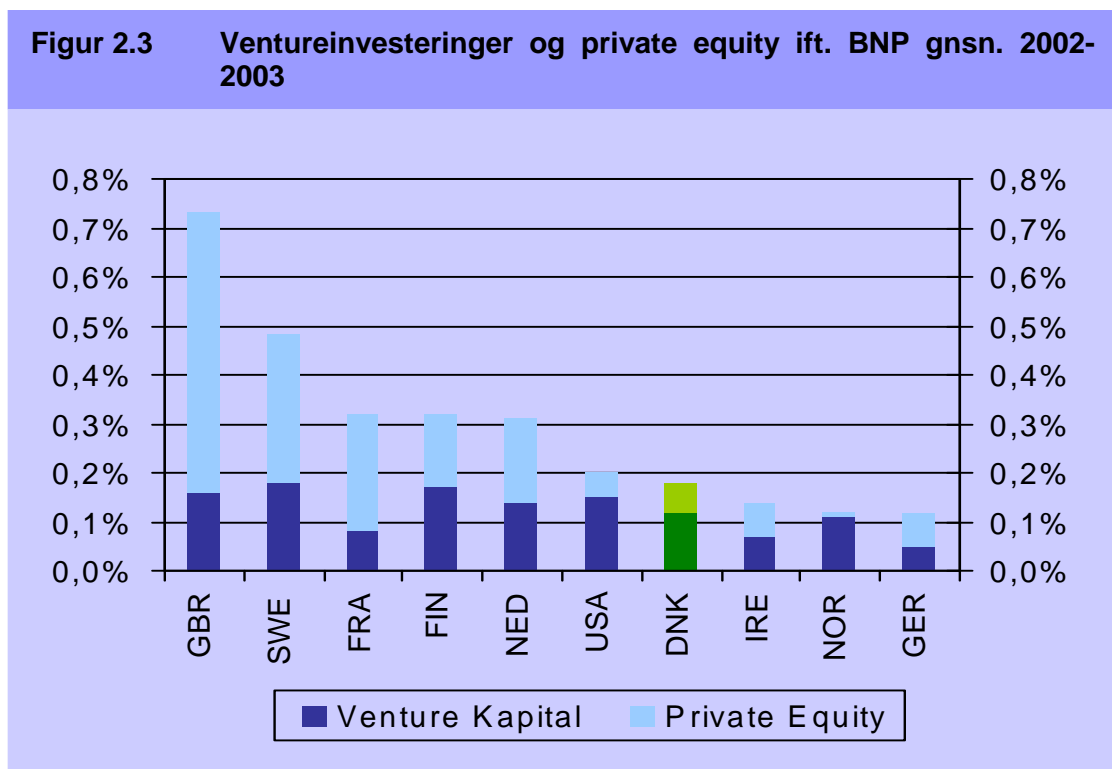
Anm.: Antal noterede selskaber målt ultimo kvartalet.

Kilde: FESE og egne beregninger.

Stigende aktiekurser har til gengæld været medvirkende til, at aktieomsætningen allerede i de første ni måneder af 2004 står for den anden højeste årlige aktieomsætning i Fondsbørsens historie. Stigningen i omsætningen følger i større eller mindre grad udviklingen på de øvrige europæiske aktiemarkeder.

Risikokapitalmarkedet

I lighed med det europæiske marked for venturekapital er mængden af danske investeringer faldet i det forgangne år. Samlet set er mængden af ventureinvesteringer faldet med 14 pct. i forhold til 2002 og hele 33 pct. siden 2001. Men også globalt har de svage konjunkturer betydet faldende ventureinvesteringer, så Danmark har bibeholdt sin internationale position, jf. Figur 2.3. Også danske private equity investeringer er det seneste år faldet efter et par år med betydelig opgang.

Kilde: EVCA Yearbook 2004, 2003, PriceWaterHouseCoopers og NewCronos

På baggrund af en dialog med institutionelle investorer vil regeringen fremlægge en handlingsplan for, hvordan markedet for risikovillige investeringer kan styrkes, jf. ovenfor.

Kapitel 3 Bæredygtigt miljø

Miljøregulering og markedsøkonomi

Som omtalt i sidste års rapport er der nedsat arbejdsgrupper, der skal vurdere mulighederne for at effektivisere affaldsområdet og vand- og spildevandsområdet. Udgangspunktet for arbejdet er, at forsyningsikkerhed og miljø- og sundhedshensyn ikke forringes. I begge tilfælde forventes arbejdet afsluttet i sidste del af 2004. I det forløbne år er der bl.a. vedtaget en ny vandmiljøplan for landbruget, og virksomhedsreguleringen er blevet moderniseret:

Landbrug

En ny *Vandmiljøplan III* (VMP III) for en ny tiårig periode blev vedtaget i april 2004. Planen følger op på tidligere vandmiljøplaner, som bl.a. har reduceret kvælstofudvaskningen fra landbruget med 48 pct.. Ifølge de nye mål i VMP III skal landbrugets fosforoverskud halveres. Dette skal opnås via en afgift på mineralisk fosfor i foder og øget forskning i reduktion af næringsstoffab og i metoder til gyllehåndtering. For at begrænse fosforudledningen til vandmiljøet udlægges 10 meter dyrkningsfrie randzoner langs vandløb og søer, og der genoprettes vådområder. Desuden skal kvælstofudvaskningen reduceres med mindst 13 pct. i 2015 ved at udtage dyrkningsarealer, øge arealer med miljøvenligt jordbrug, skærpe reglerne for efterafgrøder og kravene til udnyttelse af kvælstof i husdyrgødningen.

Virksomhedsregulering

Med Folketingets vedtagelse i foråret 2004 af en ændring af miljøbeskyttelsesloven har regeringen moderniseret miljøgodkendelsessystemet. Med det nye system fastholdes de eksisterende miljøkrav, idet der alene er tale om en forenkling af de administrative krav og rutiner, som vil komme både virksomheder og myndigheder til gode. Fra 1. januar 2005 vil mere end 5000 virksomheder ud af godt 6500 miljøgodkendelsespligtige virksomheder opleve en forenklet procedure for miljøgodkendelserne. Kravene til ansøgningernes indhold og til forhåndsdokumentationen sættes ned i forhold til i dag, og samtidigt målrettes indsatsen mod de væsentlige miljøproblemer. For en lang række brancher vil der blive udarbejdet standardvilkår, som godkendelsesmyndigheden forpligtes til at anvende i forbindelse med godkendelsesbehandlingen. Det nuværende godkendelsessystem opretholdes kun for en mindre del af virksomhederne,

nemlig virksomhedstyper med et betydeligt forureningspotential, herunder virksomheder, der er omfattet af EU's godkendelsessystem.

Klimastrategi

Danmark har under Kyoto-protokollen forpligtiget sig til at reducere drivhusgasserne betydeligt. Målet skal nås på den økonomisk mest effektive måde. Nøglen er brug af markedsbaserede virkemidler, herunder Kyotoprotokollens fleksible mekanismer. Den snævre fokus på enkelte nationale tiltag ændres til et bredere fokus, hvor det vigtigste virkemiddel bliver gennemførelsen af kvoteditivretivet som et overordnet virkemiddel med mulighed for, at virksomhederne selv kan vælge de enkelte konkrete og mest omkostningseffektive virkemidler. I maj 2004 blev den danske allokeringsplan for 2005-07 godkendt af EU-Kommissionen. Allokeringsplanen medfører en samlet kvotetildeling på 15pct. under Business-as-usual fremskrivningerne for de kvotebelagte sektorer – med den største reduktion på el-produktion.

Afkobling af vækst fra miljøpåvirkning

Generelt går udviklingen i den rigtige retning i forhold til målet om at bryde sammenhængen mellem vækst og miljøpåvirkning⁶.

Udslippet af drivhusgasser i forhold til BNP har generelt været svagt faldende i perioden 1990- 2001. Udslippet af forsurende stoffer har vist et kraftigere fald, dog mest udpræget for svovl. Også luftforureningen er faldende i forhold til BNP.

På energiområdet er der opnået en mere effektiv udnyttelse af den energi, der produceres. Der er sket en afkobling af udslippet af SO₂ især pga. røggasrensning og mindre svovlholdige brændsler. Det er for mange emissioner lykkedes at bryde sammenhængen mellem vækst og transportens miljøbelastning. Trods stigende trafik er emissionerne af NO_X og NMVOC faldende. Transportens udledning af CO₂ har derimod nøje fulgt væksten i gods- og persontransportarbejde.

⁶ Indikatorer for udviklingen i afkoblingen mellem vækst og miljøpåvirkning, herunder på bl.a. energi- og transportområdet, kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside <http://www.mst.dk/indikator/bu/default.asp?sprogid=1>

Kapitel 4 Regionalpolitik

Udviklingen af menneskelig kapital

Udviklingen af menneskelig kapital er et vigtigt element i regeringens strategi med henblik på indfrielsen af Lissabon-målsætningerne. Danmarks udgifter til uddannelse udgør 8½ pct. af BNP, hvilket er helt i top i forhold til resten af EU. Deltagelsen i uddannelse mv. blandt personer i arbejdsstyrken ligger for både mænd og kvinder markant over EU-gennemsnittet.

Regeringen har de seneste år iværksat en række reformer for at styrke uddannelsesindsatsen, ikke mindst med henblik på at sikre en højere kvalitet i uddannelserne, herunder:

Folkeskolereform, hvori der bl.a. fastsættes fælles nationale mål for, hvad undervisningen skal føre frem til, at eleverne har lært på forskellige klassetrin. Loven trådte i kraft august 2003 og implementeres gradvist frem til august 2005.

Reform af de gymnasiale uddannelser, der har til formål at styrke den studieforberevende funktion og det faglige niveau, bl.a. gennem nyt indhold i fagene og nye evaluerings- og eksamensformer. Reformen får virkning fra skoleåret 2005/06.

Reform af erhvervsuddannelserne, der sikrer større fleksibilitet og mulighed for en højere grad af målretning mod de forskellige jobprofiler på arbejdsmarkedet. Reformen trådte i kraft august 2003.

Reform af arbejdsmarkedsuddannelserne, der skal sikre bedre sammenhæng i den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse. Der udarbejdes fælles (og langt færre end hidtil) kompetencebeskrivelser med mål og rammer for den grundlæggende arbejdsmarkedsrelevante kompetenceudvikling. Reformen trådte i kraft, januar 2004.

Regeringen følger løbende udviklingen på efteruddannelsesområdet og prioriterer fortsat området højt. Eksempelvis blev der med *Forårspakken* afsat 100 mio. kr. til en strategisk efteruddannelsespulje, og regeringen har fremsat forslag om, at der på finansloven for 2005 afsættes 400 mio. kr. til en forstærket indsats i forbindelse med opkvalificering af de kortuddannede. Som senere omtalt i kapitel 5 indledes der nu i samarbejde med arbejdsmarkedets parter en drøftelse af mulighederne for at fremme målsætningen om livslang opkvalificering og uddannelse for alle.

Regional vækst

Det er regeringens mål, at alle egne af Danmark skal være attraktive for erhvervsudvikling og bosætning, så der fastholdes en geografisk spredning af befolkningen og den økonomiske aktivitet. Generelt er de regionaløkonomiske forskelle små i Danmark. Indkomsten pr. indbygger er størst i og omkring de større byområder, specielt i Hovedstadsområdet, og lavest i de tyndt befolkede egne, heriblandt øerne. Nogle af de geografiske yderområder har igennem adskillige år haft svært ved at holde trit med væksten i resten af landet og ved at tiltrække og fastholde borgere.

Med *Den Regionale Vækststrategi* (2003) påbegyndte regeringen i samarbejde med de lokale og regionale parter en målrettet indsats for at styrke den økonomiske vækst og bosætningen i yderområderne, bl.a. ved at forbedre rammevilkårene inden for innovation, iværksætterier og menneskelige ressourcer.

Siden den regionale vækststrategi blev offentliggjort, er der bl.a. igangsat følgende initiativer:

Regionale vækstsamarbejder: Der er etableret i alt ni regionale vækstsamarbejder i yderområderne med deltagelse af kommuner, amter, erhvervsliv, øvrige regionale aktører og relevante ministerier. Hvert vækstsamarbejde udarbejder en udviklingsstrategi og igangsætter initiativer skræddersyet til områdets udfordringer. Regeringen har i 2004 bl.a. medfinansieret regionale initiativer inden for innovation og digital infrastruktur.

Forhøjet befordringsfradrag i yderområder: Med virkning fra 1. januar 2004 er befordringsfradraget for langdistancependlere bosat i yderområderne forhøjet.

Ændring af udligningsystemet: Med virkning fra 2004 er der gennemført en ændring af det kommunale udligningssystem, hvorved der tilføres flere midler, i alt 500 mio. kr., til særligt vanskeligt stillede kommuner.

Kapitel 5 Konklusion

Regeringen har med vækststrategien igangsat et vækstprogram, der over en år-række skal styrke vækstvilkårene i Danmark. I denne rapport er der redegjort for de seneste initiativer i vækststrategien, herunder ikke mindst den styrkede konkurrencestrategi og satsningen på højteknologisk forskning. I den kommende tid vil der bl.a. være fokus på en mere effektiv offentlig sektor.

Strukturreform af den offentlige sektor

Der er indgået en politisk aftale om en *strukturreform*, som vil indebære en omfattende ændring af den offentlige sektors struktur og opgavefordeling.

Denne kommunalreform betyder bl.a., at kommunerne bliver væsentligt større end i dag. Forligspartierne har tilkendegivet, at et indbyggertal på mindst ca. 30.000 indbyggere er et godt sigtepunkt for dannelsen af nye bæredygtige kommuner. Ifølge aftalen skal kommuner med under ca. 20.000 indbyggere enten indgå i en kommunesammenlægning, så indbyggertallet når op på mindst ca. 20.000 indbyggere, eller indgå i et forpligtende samarbejde med andre kommuner, så den faglige bæredygtighed for opgavevaretagelsen sikres. I dag har halvdelen af de danske kommuner under 15.000 indbyggere. Det forventes, at reformen vil indebære, at antallet af kommuner reduceres fra 271 til ca. 100.

På regionalt niveau er der p.t. 13 amter, hvortil kommer 3 kommuner, der både varetager kommunale og amtslige opgaver. De erstattes ifølge aftalen af 5 regioner, der får sundhedsvæsenet som det primære ansvarsområde. De nye regioner får ikke skatteudskrivningsret, men finansieres hovedsagelig af et statsligt bloktilskud og i mindre udstrækning af bidrag fra kommunerne.

Der overføres en række opgaver fra amterne til de nye og mere bæredygtige kommuner, således at beslægtede opgaver så vidt muligt samles. Kommunerne får dermed ansvaret for at løse langt de fleste velfærdsopgaver samtidig med, at de bl.a. får et større ansvar på miljø-, trafik- og erhvervsområderne.

Regeringen lægger op som anført op til, at der etableres nye, store regioner, med et regionalt udviklingsansvar, og at der som led heri etableres regionale vækstforaer med særligt fokus på erhvervsudviklingen. Vækstforaene får til opgave at udarbejde regionale erhvervsudviklingsstrategier, løbende overvåge regionale og lokale vækstvilkår, udvikle og prioritere vækstinitiativer samt indstille om finansieringen af disse initiativer. Vækstforaene vil blive sammensat af re-

præsentanter fra regioner og kommuner, erhvervslivet, videninstitutioner og arbejdsmarkedets parter.

Visse opgaver flytter til staten. Ungdomsuddannelser mv. samles i staten (hvor nogle af uddannelserne hidtil har ligget i amterne), ligesom staten bl.a. overtager visse overordnede opgaver på miljø-, plan- og vejområderne fra amterne. Desuden overtager staten skatte- og inddrivelsesopgaver fra kommunerne.

De større kommunale enheder giver mulighed for økonomiske stordriftsfordele og bedre kvalitet i opgavevaretagelsen, således at effektiviteten af de kommunale ydelser kan forbedres. Endvidere vurderes der at kunne opnås en betydelig effektivitetsgevinst ved at samle skatte- og inddrivelsesopgaven i staten.

Lovforslagene, der udmønter aftalen, er under udarbejdelse og fremsættes for Folketinget senest i januar-februar 2005 med henblik på vedtagelse medio 2005.

Kommunalbestyrelserne i kommuner med mindre end 20.000 indbyggere skal senest den 1. januar 2005 oplyse Indenrigs- og Sundhedsministeriet om, hvilken kommunesammenlægning kommunen ønsker at indgå i. Alternativt skal kommunen oplyse, hvilke kommuner der er indgået aftale om forpligtende samarbejde med.

Den nye geografiske struktur skal være på plads den 1. januar 2007, hvor hovedparten af opgaveflytningerne også bliver gennemført.

Øvrige udfordringer

Regeringen har i september 2004 drøftet behovet for en styrkelse af voksen- og efteruddannelsesindsatsen i Danmark med arbejdsmarkedets parter. På denne baggrund nedsættes et trepartsudvalg, der skal tilvejebringe grundlaget for videre drøftelser om mulighederne for at fremme målsætningen om livslang opkvalificering og uddannelse for alle. Udvalgets arbejde afsluttes før udgangen af 2005.

Det er nødvendigt med vækstvilkår, der muliggør fornyelse og innovation, herunder godt samspil mellem erhvervslivet og det offentlige. Regeringen finder det centralt at få belyst de udfordringer, der tegner sig for dansk erhvervsliv i det kommende årti, herunder også hvilken rolle industri- og serviceerhverv vil få i en stadig mere global økonomi præget af nye teknologier.

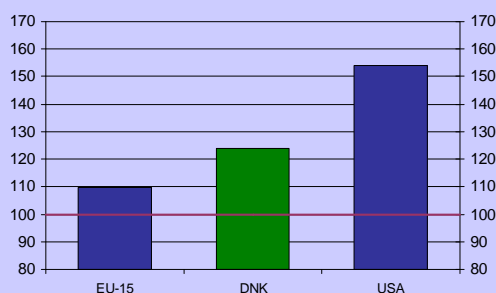
Regeringen har derfor nedsat en tænketank med deltagelse af erhvervsledere mv. *Tænketanken om fremtidens vækst* skal bl.a. belyse, hvordan vi fortsat i fremtiden kan skabe højproduktive arbejdspladser i Danmark med fokus på områder som entreprenørskab, innovation, kapital, uddannelse og konkurrence. Tænketanken afgiver sin endelige rapport i foråret 2005. Rapportens forslag vil dermed kunne fungere som indspil til den flerårige plan for Danmark som førende vækst-, viden- og iværksættersamfund, som regeringen vil præsentere i foråret 2005.

Appendiks

Strukturelle indikatorer

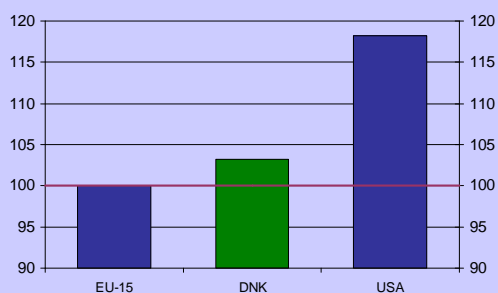
Figur A Strukturelle indikatorer fra Eurostat

Figur A.1 Købekraftskorrigeret BNP pr. capita PPP. (EU-25=100), 2003

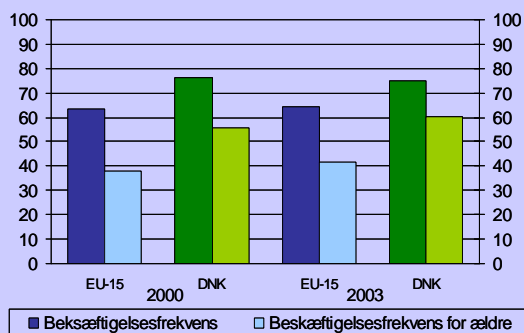
Anm.: Opgjort via købekraftsparitets standard i forhold til befolkning.

Figur A.2 Arbejdstimeproduktivitet (EU-15 =100), 2003

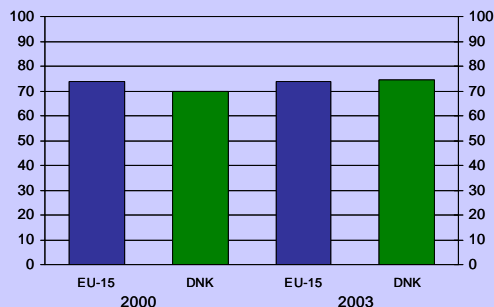

Anm.: Opgjort som BNP i forhold til årlige antal arbejdstimer.

Figur A.3 Beskæftigelsesfrekvens for 15-64 og 55-64-årige.

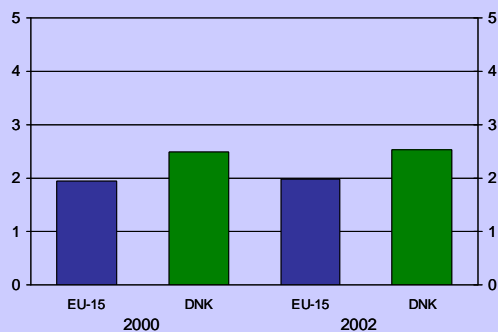

Figur A.4 Andel af 20-24-årige med færdiggjort ungdomsuddannelse.

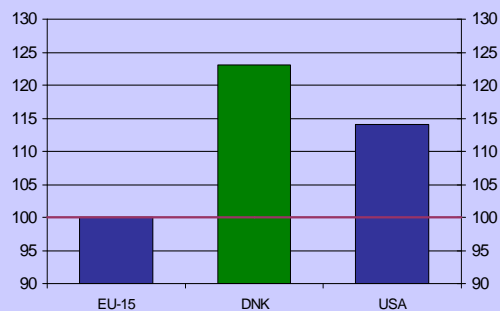

Figur A, fortsat

Figur A.5 Udgifter til forskning og udvikling i pct. af BNP

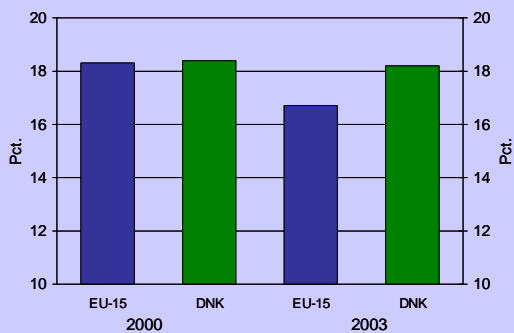

Figur A.6 Relative prisniveauer i 2002 (EU-15=100)

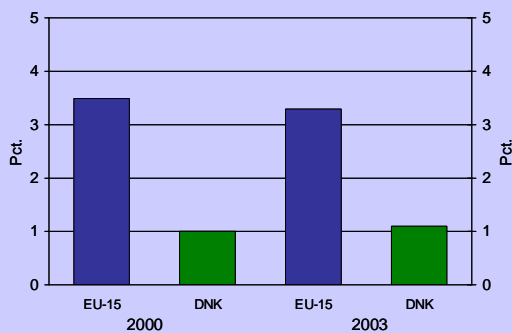
Anm.: Forbrugerpriser, inkl. skatter og afgifter opgjort ved købekraftsparitets standard.

Figur A.7 Private erhvervsinvesteringer som andel af BNP

Anm.: Andel angiver den private sektors faste bruttoinvesteringer mv. i pct. af BNP.

Figur A.8 Andel af langtidsledige

Anm.: Opgjort som personer med over 12 måneders ledighed i forhold til aktiv befolkning.

Kilde Eurostat structural indicators.